

LINTUKYMI

KYMENLAAKSON LINTUTIETEELLISEN YHDISTYKSEN VUOSIJULKAISU 1/2019

Kannen kuva:

Riskilät

Kuvattu KyLY:n Ulko-Tammion retkellä 26.5.2018.

Kuva: Pekka Koskinen

Mukaan KyLY:n aktiiviksi?

KyLY järjestää jäsenilleen vuoden mittaan useita retkiä, linturalleja ja muuta toimintaa. Toiminnan järjestämisestä ovat vastuussa yhdistyksen hallituksen lisäksi myös hallituksen ulkopuoliset henkilöt. Uudet aktiiviset yhdistystoimijat ovat erittäin tervetulleita. Mikäli sinulta löytyy halua osallistua yhdistystoimintaan (esim. retkien järjestäminen, lintuoppaana toimiminen, lintulaskentoihin osallistuminen, lasten ja nuorten toiminta tai mitä ikinä mieleesi tulee), ota rohkeasti yhteyttä hallituksen jäseniin.

Lintukymiä tekemään?

Lintukymi-lehteen kaivataan jatkossakin artikkeleita linnuista ja linturetkeilystä. Jos haluat kirjoittaa artikkelin tai sinulla on tarjota aineisto tai aihe jutulle, ota yhteyttä. Myös laadukkaat (mieluiten järjestelmäkameralla otetut) valokuvat linnuista ja linturetkeilystä ovat tervetulleita. Myös yhdistyksen järjestämissä tapahtumissa otettuja kuvia kaivataan lehteen. Muistathan kuitenkin, että lehden tekeminen on vapaaehtoistyötä, eikä siitä näin ollen makseta palkkiota.

Tekstit, ideat ja muu palaute:

- uotilapaula@gmail.com

Valokuvat:

- juhis973@gmail.com

Kysyttävää?

Yhdistyksen asioissa voit ottaa yhteyttä yhdistyksen hallitukseen. Tiettyjä aihealueita koskien yhdistyksessä on kuitenkin vastuuhenkilöt, jotka ovat:

- Suojeluasiat:
Juha Ojala, juhis973@gmail.com
- Harvinaisia lintuja koskevat havainnot kuuluvat ARK:n/RK:n käsittelyyn; lisätietoja havaintojen ilmoittamisesta: <https://www.birdlife.fi/havainnot/harvinaisuudet/>, ks. myös artikkeli aiheesta sivulla 44.
- Loukkaantuneita tai sairastuneita luonnonvaraisia lintuja koskevat asiat KyLY:n alueella:
Kristiina Rintamäki,
t.lankkua@gmail.com, puh. 045 3519083

KYMENLAAKSON LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS RY

YHTEYSTIEDOT

Kotisivu: www.kyly.fi
Facebook: www.facebook.com/KymenlaaksonLintutieteellinenYhdistys

HALLITUS 2019

Puheenjohtaja

Antto Mäkinen
Kiiskintie 30, 48800 Kotka
puh. 050 379 3325
antto.makinen@gmail.com

Varapuheenjohtaja

Jukka Kivilompolo
puh. 040 743 9079
jukka.kivilompolo@gmail.com

Sihteeri

Juha Ojala
puh. 040 561 8350
juhis973@gmail.com

Jäsenet

Kristiina Rintamäki
Joni Räsänen
Teo Ylätalo

JULKAISUN TOIMITUS

Vastaava toimittaja

Paula Uotila

Kuvatoimittaja

Juha Ojala

JULKAISUN TAITTO

Seija Aspola
seija@sivutarina.fi

JULKAISUN PAINOPAIKKA

Painotalo Westman Oy

LINTUKYMI

KYMENLAAKSON LINTUTIETEELLISEN YHDISTYKSEN VUOSIJULKAISU 1/2019

SISÄLLYS

Kohti elinympäristöjen tasapainoa <i>Juha Ojala</i>	4
KyLY:n vuosi 2018 <i>Paula Uotila</i>	5
Pikkutylli, vuoden 2017 projektilaji <i>Eero Parkko</i>	14
Lapintiainen – vieras pohjoisesta <i>Paula Uotila</i>	16
Vaunupinnavuosi <i>Antto Mäkinen</i>	18
Kiiliönlammen kurki <i>Eero Parkko</i>	20
Huuhkajan ylä- ja alamäki <i>Seppo Grönlund</i>	24
Eräs aamu sademetsässä <i>Petri Parkko</i>	36
ARK- ja RK-havainnot KyLY:ssä 2018 <i>Teo Ylätalo ja Antti Vänskä</i>	44

PÄÄKIRJOITUS

Kohti elinympäristöjen tasapainoa

ILMASTONMUUTOS on yksi 2000-luvun ilmiöistä. Sen osa-alueeksi voidaan lukea ihmisen toiminnasta aiheutuva elinympäristöjen köyhtyminen. Lintuharrastajan silmin katsottuna elinympäristöjen tilan heikkeneminen on erittäin epämiellyttävä kehityssuunta, sillä monipuolinen linnusto vaatii monipuolisia elinympäristöjä. Jos elinympäristöt köyhtyvät, näkyy se välittömästi lintukantojen taantumisenä.

Monesti elinympäristöjen köyhtymisestä puhuttaessa katseet käännetään tropiikin sademetsiin. Tietyllä tavalla tämä on oikein, sillä sademetsien luonto on rikkainta koko planeetalla ja siten suojeluarvoltaan korkeinta. On kuitenkin syytä huomioda, että ihmisen luontoa köyhdyttävä ja tuhoava vaikutus on ollut laaja-alaista ja tehokasta myös kotoisassa Kymenlaaksossamme. Esimerkiksi voidaan nostaa laaksokuntamme metsäluonto, joka on joutunut pahoin kärsimään, kun ikimetsät on korvattu taimikoilla. Voitaneen sanoa, että ihmisen luontoa kohtaan harjoittama toiminta on viime vuosiin asti muistuttanut ajattelematonta uudisraivausta, eikä Kymenlaakso tee siinä poikkeusta. Voisiko kehitys ottaa uuden suunnan, jossa ihminen palauttaisi ”uudisraivauksessa” valtaamiaan alueita jälleen luonnontilaan?

Kaupungistuminen on ilmastomuutoksen tapaan 2000-luvun ilmiö. Asutus keskittyy enenevissä määrin kaupunkiympäristöön ja kasvukeskuksiin. Kun etsitään ratkaisuja elinympäristöjen köyhtymisen pysäyttämiseksi, voisi kaupungistumisella olla tarjottavanaan yksi ratkaisun palanen. Selkeä kaupungistumisen luonnolle

tuoma hyöty on ihmisestä aiheutuvien, saastumisen ja roskaamisen kaltaisten ympäristöhaittojen siirtyminen aiempaa pienemmälle ja rajatummalle alueelle. Kymenlaakson oloissa erityisen toivottava kaupungistumisen seuraus olisi kesämökkien määrän väheneminen mökkeilyn muuttuessa nykyistä enemmän vuokra- ja yhteiskäyttöä suosivaan suuntaan. Kymenlaakson luonnossa mökkejä on liki jokaisen kartalta löytyvän vesistön rannalla, joten niiden määrän väheneminen olisi enemmän kuin toivottavaa. Muutama rantamökki ei luontoa vielä köyhdytä, mutta tuhansissa laskettava mökkimäärä sen jo tekee. Tulevaisuuden ennustaminen on aina enemmän ja vähemmän spekulointia, mutta parhaimmillaan kaupungistuminen voisi olla eräänlainen elinympäristöjen tasapainotus.

Linnut ovat luonnon monimuotoisuuden osoittajia. Yksilömäärät ja lajisto kertovat paljon havainnoitavan alueen luonnon tilasta. Haettaessa ratkaisuja vaikkapa elinympäristöjen köyhtymisen pysäyttämiseen on lintukantojen kehityksen seuranta tärkeässä roolissa. Tämän perusteella lintuharrastuksessa ja havaintojen ilmoittamisessa on nähtävissä tärkeitä yhteiskunnallisia ulottuvuuksia. Toivottavasti vuosi 2019 tarjoaa positiivisia signaaleja kymenlaaksolaisen linnuston tilasta ja kenties lähitulevaisuudessa kehitys saadaan käännettyä elinympäristöjen köyhtymisestä elinympäristöjen rikastumiseksi.

Juha Ojala
KyLY:n suojeluvastaava

KYLY:N VUOSI 2018

Paula Uotila

Vuosi 2018 oli yhdistyksemme 41. toimintavuosi. Seuraavassa lyhyt katsaus, mitä kuluneen vuoden aikana tapahtui.

TALVI

Pihabongaus

BirdLifen valtakunnallinen pihabongausviikonloppu oli 27.–28.1. Sunnuntaina 28.1. järjestimme opastusta Kotkan Katariinassa ja Iitin Mukulanlahdella olevilla talviruokinnolla. Lisäksi järjestimme kävelyretken Kouvolassa Mustilan arboretumissa. Kävijöitä tapahtumissa oli yhteensä kolmisenkymmentä.

Pihakisa

Talvikautiseen (joulukuu 2017 – helmikuu 2018) pihakisaan osallistui 38 pihaa. Kisassa havaittiin yhteensä 88 lajia, ja voittajapihan tulos oli 55 lajia. Kisan tarkemmat tulokset löytyvät kotisivuiltamme.

Pöllöretket

Seppo Grönlund veti maaliskuussa kaksi pöllöretkeä: yhden Iitin suuntaan ja toisen Miehikkälän ja Virolahden alueelle. Osallistujia pöllöretkillä oli kummallakin parisenkymmentä.

KEVÄT

Kevään yhteishavainnointipäivä

Sunnuntaina 22.4. vietettiin kevään yhteishavainnointipäivää, jolloin havainnoitiin muuttavia lintuja klo 5.30–13.30. Päivän sää oli sateinen, minkä vuoksi havainnoijia oli vain kolmessa paikassa. Paikkojen välillä oli myös pinnakisa, jonka tulokset ja parhaat havaitut lajit seuraavassa:

1. Virolahti, Kellovuoren lintutorni (Seppo Grönlund, Jari Venemies ja Seppo Vuolanto + osan aikaa Liisa Penttinen ja P. Tainio), 86 lajia, pikkukiljukotka (ei ARK:n hyväksymä) ja arosuohaukka (ei ARK:n hyväksymä)
2. Kotka, Rantahaka, Salminlahden lintutorni (Esa Partanen + osan aikaa Joni Räsänen ja Olle Rätty), 74 lajia, harmaasorsa ja nokkavarpunen
2. Pyhtää, Heinlahti, Oskarinpolku (Ari Vuorio ja Lasse Kaartinen), 74 lajia, lyhytnokkahanhi ja pikkulokki. Havainnointiaika 5:30–12:30

Vappuralli

Tiistaina 1.5. järjestettiin ensimmäistä kertaa vappuralli. Ralli käytiin klo 3–18 ja rallialueena oli luonnollisesti Kymenlaakso. Ralliin osallistui neljä joukkuetta, ja rallissa havaittiin yhteensä 151 lajia. Tulokset:

1. Team Lappala (Antti Vänskä ja Teo Ylätaalo), 136 lajia. Ässät: puukiipijä, kaakkuri, järripeippo, all, mustapääkerttu, tilhi, alliaahka, metso, viirupöllö ja mustavaris
2. Lehtomäen Lokit (Jukka Kivilompolo, Jani Salonen ja Juha Ojala), 124 lajia. Ässät: varpus-haukka, töyhtötiainen, pyrstötiainen ja suopöllö
3. Meri-Karjala (Ari Vuorio, Antto Mäkinen ja Joni Räsänen), 120 lajia. Ässät: pikkukuovi, keltavästäräkki, pyy, käki ja riskilä
4. Jonkinlainen Joukkue (Timo Korjala ja Kari Sinkkonen), 109 lajia. Ässä: valkoselkätikka

Tornien Taisto

BirdLifen koko maan kattava Tornien Taisto järjestettiin lauantaina 5.5. Yhdistyksellemme oli kilpailussa viisi edustusjoukkuetta, jotka kisasivat Kouvolan Jaalanlahdella, Haminan Lupinlahdella, Virolahden Kellovuorella, Kotkan Rantahaassa ja Iitin Mukulanlahdella. Lisäksi Kymenlaaksossa oli miehitystä viidessä muussa tornissa.

Parhaaseen tulokseen Kymenlaaksossa ylsi Suomen Ympäristökeskus Syke, joka kisasi Virolahden Vilkkilänturalla Kolsin pohjan tornissa. Joukkue nousi Tornien Taiston jaetulle 6. sijalle 104 lajilla. Koko Suomessa Tornien Taistoon osallistui yhteensä 333 joukkuetta.

Arktika-päivät

Arktika-päiviä vietettiin Virolahdella 10.–25.5. Näiden yhteydessä käytiin lauantaina 19.5. myös kautta aikain kolmas Arktika-ralli (ks. juttu sivulla 8).

Ulko-Tammion retki 26.5.

Ks. juttu sivulla 6.

Kurkia huhtikuuisella tulvapellolla. Kuva: Pekka Koskinen

ULKO-TAMMION RETKELLÄ HYVIÄ LAJEJA JA KÄVIJÄENNÄTYS

Paula Uotila

Lauantaina 26.5. arktikaristeiltiin perinteisesti Ulko-Tammion saarelle. Retkipäivän sää oli lämmin ja tyyni, mikä teki merimatkasta miellyttävän ja lintujen tarkkailusta helppoa. Varsinkin menomatkalla täysin rasvatyyni meri helpotti uivien lintujen löytämistä.

Arktisten vesilintujen muuttoa havaittiin mukavasti; retkeläisiä ilahduttivat mm. allit, mustalinnut, pilkkasiivet ja sepelhanhet. Paikallisista merilinnuista nähtiin mm. haahkoja, kyhmyjoutsenia, räyskiä ja riskilöitä. Matkan varrella erään merimerkin päällä pesäänsä pitänyt sääksipari sen sijaan oli poissa, ja sen tilalla oli pari vanhoja merikotkia, jotka kuitenkin pakenivat pesältä laivan ohittaessa ne.

Ulko-Tammion saarella oli paljon pikkulintuja. Idänuunilintuja kuultiin neljä, viitakertuksia kaksi ja kultarintoja runsaasti. Joinakin vuosina paikalla ollutta pikkusieppoa ei tänä vuonna havaittu. Saarelta havaittiin hyvänä lajina myös haahkaparven seassa uiskennellut kyhmyhaahkakoira. Sama lintu oli nähty paikalla noin viikkoa aikaisemmin, joten täydestä spondehavainnosta ei kuitenkaan ollut kyse.

Ulko-Tammion toukokuista vehreyttä.
Kuva: Pekka Koskinen

Merikotkat. Kuva: Pekka Koskinen

Puolenpäivän maissa perinteisten grillailujen jälkeen lähdettiin paluumatkalle, jonka aikana havaittiin pääosin samoja lintuja kuin menomatkallakin. Mielenkiintoinen oli esimerkiksi erittäin suuri paikallinen vesilintuparvi, joka sisälsi pääosin alleja, mutta myös mustalintuja ja lapasotkia. Todellinen yllätys koettiin kuitenkin klo 12.55, kun laivan vieressä havaittiin uimassa yksinäinen etelänkiisla. Laji pesii Suomessa vain parissa paikassa, ja kyseessä oli vasta toinen Kymenlaakson havainto vuonna 2018. Lintu oli suurimmalle osalle sen nähneistä elis.

Retken aikana pidettiin jälleen myös pinnamääränarvauskisa, joten viimeisiä lajeja yritettiin epätoivoisesti metsästä Tervasaaren satamaan saakka. Lopulliseksi retken lajimääräksi saatiin 92, ja tämän veikkasivat oikein Aulikki Nygrén ja Minna Neuvonen. Kilpailun palkinto, Eero Parkon nikkaroima linnunpönttö, luovutettiin yhteisymmärryksessä Minnalle.

Osallistujia retkellä oli yhteensä 62, joka on ainakin viime vuosien kävijäennätys.

Tämä etelänkiislayksilö päättyi monen retkeläisen elislistalle. Kuva: Pekka Koskinen

Arktikaa parhaimmillaan;
isosirrien ja tundrakurmitsojen
sekaparvi, Ulko-Tammio
toukokuu 2017.
Kuva: Pekka Koskinen.

Punakuirien muuttotarvi,
Virolahti 2018.
Kuva: Ari Seppä.

Punakuirit luodolla,
Virolahti 2018.
Kuva: Ari Seppä.

ERÄÄN ARKTIKA-RALLIN ANATOMIA

Paula Uotila

Arktika-päivien yhteydessä on järjestetty Arktika-ralli vuodesta 2016 lähtien. Ralli käydään 2–5 henkilön joukkueina klo 2.00–14.00 Virolahden kunnan alueella. Rallin jälkeen purkutilaisuus pidetään Leerviikissä Arktika-ravintolassa. Vuoden 2018 ralli käytiin lauantaina 19.5. Seuraavassa pieni muistelo rallista omalta osaltani.

Vuoden 2018 Arktika-ralli oli rallihistorian kolmas, ja samalla kolmas osallistumiseni. Joukkueemme on pysynyt joka

kerta samana – siihen ovat kuuluneet allekirjoittaneen lisäksi Joni Räsänen ja Jani Salonen. Olemme rallanneet joukkueanimellä KyLY:n Halliaeetus, joka on yhdistelmä sanasta 'hallitus' (olemme olleet noina vuosina KyLY:n hallituksen jäseniä) ja merikotkien suvun tieteellisestä nimestä Haliaeetus.

Vuoden 2018 rallin osalta pohdin, että kirjoittaisin siitä retkikertomuksen. Muistiinpanojen tekeminen rallissa osoittautui kuitenkin hankalaksi, koska

rallissa oli kiire ja tärkein tehtäväni oli pitää kirjaa havaituista lajeista mr. Räsänen toimiessa kuskina (välillä kirjaimellisesti RALLI-kuskina) ja reitin suunnittelijana mr. Salosen puolestaan toimiessa päätoimisena lintujen löytäjänä.

Ratkaisin muistiinpano-ongelmat kännykän ääninauhuritoiminnolla. Rallin jälkeen purin äänitteet kirjalliseen muotoon, ja tämä rallikatsaus perustuu suurelta osin niihin.

2.00

Olemme rallireittimme aloituspisteessä, Nopalassa metsäautotiellä. Yritämme aloittaa rallin yölinnuilla ja pöllöillä. Ensimmäinen havaittu laji on kehrääjä, joita on äänessä useita. Näemme kuinka kaksi kehrääjää lentää tien yli soidinlentoa ja päästää hassuja ääniä. Myös lehtokurppa soidintaa. Pohdimme (emme kovin tosissamme) lajimäärätavoitetta. Tavoitteet kuuluvat: 120 lajia rallissa, Janille 20 vuodaria ja yksi elis. Kaikille pikkukotka, joka on edellisenä päivänä nähty Kurkelassa. Meistä ainoastaan Joni on nähnyt pikkukotkan, ja sekin Espanjassa.

3.00

Olemme käyneet Kattilaisissa ja Sydänkylässä. Kattilaisissa pysähdyimme peltotien varteen toiveenamme havaita esimerkiksi sarvipöllö, sillä edellisenä vuonna havaitsimme siellä sellaisen. Mutta heti kun astumme ulos autosta, hihkaisemme "viiriäinen!", sillä siellä se pyptyttää. Joni laittaa viiriäisestä lintutiedotukseen, Jani Tiiraan. Vaikka onkin ralli, niin herrasmies/nainen täytyy olla. Ajattelempa rallin alkaneen lupaavasti ja pohdimme, kuinkahan moni tulee bongaamaan tätä viiriäistä. Sydänkylässä sama toistuu. Jälleen pyptytystä ja lintutiedotusviestit. Hellejako on ilmeisesti saanut viiriäiset aikaisin Suomeen.

4.00

Käymme Harjun oppimiskeskuksen pihalla, koska alueella tiedetään olevan soidintava lehtopöllö. Kuulemme sen, ja lisäksi yritämme kuulla liejukanan, mutta se jää yritykseksi. Tapaamme

pari muuta lintuharrastajaa, jotka ovat myös lehtopöllön perässä. Lähtiessämme Joni ralliautoilee missä lie ja meinaa johdattaa meidät paikkaan, jossa on dog show (ei tosin tähän aikaan yöstä, toim. huom.), mutta pääsemme kuin pääsemmekin ulos oppimiskeskuksen alueelta. Käymme myös paikassa, jossa pitäisi oleman varpuspöllö, mutta kuulemme vain keltasirkun, jonka laulunsäe on hiukan tavallisesta poikkeava.

5.00

Olemme saaneet listalle vesilintuja: merihanhen, kahlaajia sekä lapasorsan, joka seisoi pellolla. Uuttukyyhky on laulanut ja lentänyt, taivaanvuohi on soidintanut. Olemme kuulleet kangaskiurun laulun. Jutut autossa käyvät kummallisiksi – meitä saattaa väsyttää.

7.00

Kello kuusi en ole muistanut äänittää. Olemme Lintulahdella, tulossa tornista. Päivä alkaa lämmetä, äänitteen taustalla laulaa satakieli. Olemme nähneet ja kuulleet paljon uutta: merikotkia, harmaahaikaroita, räyskä, heinätavipari, sääksi, ruskosuohaukka, rytikerttunen, luhtakana... Pusikossa ihmettelimme kummallista laulajaa, jonka lajia arvoimme sinirinnan ja luhtakerttusen välillä, mutta joka lopulta paljastui luhtakerttuseksi. Luulimme näkevämme mustakurkku-uikun, mutta se olikin haapana (miten tämä on mahdollista?).

Syömme eväitä parkkipaikalla, jossa on myös muita lintuharrastajia. Kuulemme lisätietoja pikkukotkasta: se on laskeutunut eilen jonnekin yöpymään, ja tänään

sen odotetaan nousevan sieltä. Tästä jatkamme Kolsinpohjan tornille, jossa pääasiallinen tarkoituksemme on nähdä kahlaajia.

8.00

Kolsinpohjan tornilla käynti suoritettu. Näimme mm. suokukkoja, tyllejä, lapinsirrin ja mehiläishaukan. Pikkukotkasta on tullut lisää tiedotuksia ja mietimme, menemmekö Kurkelaan katsomaan sitä nyt vai myöhemmin. Päätämme kuitenkin lähteä Virolahden kirkolle kuuntelemaan pikkusieppoa, jonka joku oli kuullut. Yleensä täällä Kolsinpohjallakin on ollut pikkusieppo, mutta nyt oli vain hippiäinen.

9.00

Olemme Leerviikin rannassa. On lämmin. Hankimme peruslajeja kuten kyhmyjoutsenen, haahkan, kala- ja lapintiiran, lisäksi tukkakoskelo ja härkälintu havaitaan. Palokärki lentelee paikallisenä. Ihmisiä on paikalla huomattavasti enemmän kuin lintuja.

10.00

Olemme käyneet Virolahden kirkolla, jossa toden totta kuulimme pikkusiepon laulavan.

Pohdimme, mitä lajeja meiltä vielä puuttuu. Niitä ovat mm. käpytikka, nokikana, varpunen ja pikkuvarpunen sekä ehkä tärkeimpänä pikkukotka. Toiveikkaat puheet pikkukotkasta ovat läsnä äänitteissä sitkeästi koko rallin ajan.

11.00

Olemme Ukkosaareissa. Juomme kahvia, tuulee voimakkaasti, kaukoputket tärisyvät. Olemme nähneet tukkasotkia, kanadanhanhen, silkkiuikkuja, äänitteen

Mustalinnut muuttavat pohjoiseen toukokuussa osana arktikaa. Kuva: Ari Seppä

äänittämisen hetkellä meidät ohittaa mehiläishaukka.

13.00

Puolenpäivän rallitiedote puuttuu. Olemme Elokalliolle stajaamassa kuten kymmenet muutkin ihmiset. Petomuutto on käynnissä – paljon hiirihaukkoja ja Perniksiä näkyy putkissa. Hömötiainen laulaa, räystäspääsky havaitaan. Paras havaintomme on kattohaikara, jonka Jani löytää. Haikara on näkyvissä pitkään, ja

kaikki kalliolla katselevat sitä. Näemme myös hämähäkin, joka on Janissa kiinni, sitä valokuvataan, Jonin kaukoputki kaa-tuu mutta säilyy vahingoittumattomana. Meiltä puuttuu edelleen käpytikka. Lähdemme etsimään peltosirkkua Kotolantieltä.

14.00

Ralli on ohi. Viimeisenä kohteena kävimme Kotolassa, jossa havaitsimme kaksi laulavaa peltosirkkua sekä kivitaskun.

Sitten kävimme Tyllinjärvellä, jossa ei ollut muuta kuin kaksi kuikkaa. Viimeiset lajimme rallissa olivat pikkuvarpunen ja varpunen klo 13.56. Yhteislajimääräksi saadaan 113. Menemme ennen purkua etsimään pikkukotkaa ja arokoktaa, josta on myös havainto, mutta emme näe kumpaakaan.

Päädymme rallissa sijalle 8. Emme päässeet tavoitteeseen eikä kukaan saanut elistä, mutta ehkä sitten seuraavassa rallissa...

Arktika-rallin 19.5.2018 tulokset

Sijoitus	Joukkueen nimi	Joukkueen jäsenet	Peruslajit	Ässät	Tulos
1.	Lakan grilli	Janne Aalto, Esa-Matti Lampinen, Miska Loippo	86	1	127
2.	Retu ja tavalliset	Jarmo Koistinen, Reijo Kumpulainen, Mika Teivonen	85	1	122
3.	Team Kellis	Seppo Grönlund, Seppo Vuolanto	84	7	119
4.	VETLY III	Jaakko Asplund, Jukka Hintikka, Antto Mäkinen	85	1	119
5.	Aquila	Christer Casagrande, Jaakko Hynninen, Istvan Kecskemeti	85	2	118
6.	Opaspojat	Juho Jolkkonen, Jari Markkula, Antti Peuna, Teemu Sirkkala	84	0	118
7.	Team Pennaatus	Mikko Laaksonen, Valtteri Lehtonen, Juha Ojala	82	1	117
8.	Halliaetuksen hullut	Joni Räsänen, Jani Salonen, Paula Uotila	81	0	113
9.	Pirkanmaan pöllöt	Jukka Helin, Tuija Palonen	78	2	97
10.	Rennosti rannalla	Mikko Kataja, Johanna Klemettinen-Kataja, Pekka Saikko	73	0	95
11.	Valkoisen haarukan veljeskunta	Uolevi Korteniemi, Jari Kullberg, Sami Niilola, Maila Suvioja	63	2	84
12.	Ylämaankarja	Sami Kalliokoski, Pekka Lähteenmäki, Heikki Vuonokari, Tapani Vuonokari	59	1	74

KESÄ

Yölaulajaretki

Lauantaina 15.6. järjestettiin opastettu yölaulajaretki Kouvolan Saksanaholla. Retki järjestettiin kolmatta kertaa, ja osallistujia sillä oli 8 henkilöä. Retki-illan sää oli miellyttävän tyyni ja lämmin, ja retkellä havaittiin mm. viita- ja luhtakertusia sekä pensassirkkalintu.

Ekorallit (kesäkuu ja elokuu)

Lauantaina 9.6. käytiin perinteinen kesäkuun ekoralli (kesto 8 h), jonka tulokset ja havaitut parhaat lajit seuraavassa:

1. Eero Hietanen, 112 lajia. Reitti Hamina Hevoshaaka - Kirkkojärvi - Husula - Myllykylä - Sivatti - Tervasaari - Ristiniemi - Vilniemi - Pitkäthiekat - Lupinlahti. Ruokosirkkalintu ja liejukana
2. Eero Parkko, 105 lajia. Reitti Hamina Salmenkylä - Husula - Myllykylä - Kirkkojärvi - keskusta - Ristiniemi - Lupinlahti - Vilniemi - Haru - Tallinmäki - Kirkkojärvi - Salmenkylä. Lapinsirri ja tylli
3. Antti Vänskä ja Teo Ylätaalo (joukkue), 102 lajia. Kouvola Lappalanjärvi - Saksanaho - Niivermäki - Leca - Pilkamaa - Pyhäjärvi. Alli, lapintiira ja idänuunilintu
4. Ari Eerola, 101 lajia. Reitti Kotka Laajakoski - Eskola - Laajakoskenjärvi - Pernoo - Moronvuori - Pernoo - Kultaa - Suljento - Korkeakoski - Rantahaka - Hamina Salmi. Harmaapäätikka ja viitasirkkalintu
4. Esa Partanen, 101 lajia. Reitti Kotka Heinsuo - Pyhtää Lökören - Heinlahti - Kotka Räski - Karhuvuori - Hovinsaari - Meripuisto (josta Heinlahti-Karhuvuori-välillä pesimälinnuston pistelaskenta). Harmaasorsa ja kehrääjä
6. Juha Ojala, 90 lajia. Reitti Kouvola Kekäleniemi - Oravala - Saksanaho - Leca - Alakylä. Alli ja mustatiira
7. Jukka Kivilompolo, 86 lajia. Reitti Kouvola Jokela - Valkealan lintutorni - Saksanaho - Leca. Luhtahuitti ja rytikerttunen
8. Joni Räsänen, 81 lajia. Reitti Kotka Metsola - Langinkoski - Räski - Pyhtää Heinlahti - Kotka Heinsuo - Sutela - Kymminlinna - Hietanen. Pikusieppo ja sitruunavästäräkki
9. Paula Uotila, 76 lajia. Reitti Kouvola Pikku-Palomäki - Saksanaho - Leca - Alakylä - Keskusta. Turkinkyhky

Elokuun ekoralli puolestaan käytiin sunnuntaina 26.8. (kesto 6 h). Tulokset ja parhaat lajit:

1. Ari Vuorio, 99 lajia. Reitti Pyhtää Heinlahti - Suurniitty - Kokkovuori - Suurniitty - Mokra - Oskarinpolku. Tundrakurmitsa ja isosirri
2. Jukka Rokkanen, 87 lajia. Reitti Kotka Katariina - Mussalo - Ruonala - Hovinsaari. Sirittäjä ja uivelo
3. Olli Kivinen, 72 lajia. Reitti Iitti Lyötilä - Mukulanlahti - Lyötilä - Sonnanniemi. Kaulushaikara ja merikihu
3. Esa Partanen ja Joni Räsänen (joukkue), 72 lajia. Reitti Kotka Hovinsaari (jossa klo 10 asti stajia) - Luotsi - Kuusinen. Harmaasorsa ja sinirinta
5. Ari Eerola, 71 lajia. Reitti Kotka Tiutinen - Suuliniemi - Itäranta. Valkoselkätikka ja viitakerttunen
6. Eero Parkko, 69 lajia. Reitti Hamina Salmenkylä - Myllykylä - Kirkkojärvi - Viniemi - Kirkkojärvi. Jalohaikara
7. Lasse Kaartinen, 46 lajia. Reitti Pyhtää kirkonkylä - Struka. Sinirinta ja pikkulepinkäinen

SYKSY

Syksyn yhteishavainnointipäivä

Lauantaina 6.10. oli syksyn yhteishavainnointipäivä, jolloin tarkkailtiin lintuja klo 7.30–13.30 eri puolilla Kymenlaaksoa. Osallistujia oli seitsemässä paikassa, ja paikkojen välillä oli tuttuun tapaan pinnakisa.

Päivän sää oli kohtalaisen tuulinen ja muutto melko vaisua. Pinnakisan tulokset ja parhaat havaitut lajit:

1. Iitti Mukulanlahti, lintutorni (Hannu Sorsa, Asta Sorsa ja Olli Kivinen), 62 lajia, muuttohaukka ja sepelhanhi
1. Kouvola Jaalanlahti, lintutorni (Juha Ojala, Jani Salonen ja Jukka Kivilompolo), 62 lajia, muuttohaukka ja valkoselkätikka
1. Virolahti Kellovuori, lintutorni (Seppo Grönlund ja Pertti Koukkula), 62 lajia, maakotka ja harmaapäätikka
4. Hamina Lupinlahti, lintutorni (Eero Hietanen ja osan aikaa Raimo Harju), 61 lajia, jalohaikara ja nokkavarpunen
5. Pyhtää Heinlahti, Oskarinpolku (Ari Vuorio ja Joni Räsänen), 59 lajia, pikku-uikku ja jänkäkurppa
6. Pyhtää Munapirtti, Labböle, Högberget (Markus Öst), 56 lajia, suosirri ja kangaskiuru
7. Hamina Ristiniemi, Pikiniemi (Eero Parkko), 47 lajia, kalatiira ja pähkinänakkeli. Havainnointiaika 7.30–12.15

Muuttohaukkoja havaittiin vuoden 2018 aikana esimerkiksi lokakuun yhteishavainnointipäivänä.
Kuva: Ari Seppä

Iitti-Lapinjärvi-Orimattila-ralli

Ensimmäisen kerran vuonna 2017 kisattu naapuriyhdistysten välinen pinnaralli laajeni entisestään: ensimmäinen ralli pidettiin KyLY:n ja PHLY:n kesken, mutta vuonna 2018 mukaan tuli kolmanneksi yhdistykseksi Porvoon Seudun Lintuyhdistys. Lisää rallin kulusta sivulla 12.

TALVI

Itsenäisyyspäivän ralli

6.12.2018 järjestettiin perinteinen itsenäisyyspäivän ralli eli talviralli. Joukkueita oli mukana kahdeksan, ja rallissa havaittiin yhteensä 79 lajia. Tulokset:

1. Team Lappala (Antti Vänskä ja Teo Ylätalo), 53 lajia. Ässät: lehtokurppa ja hemppo
2. Pelle ja Pyhtään pelottomat (Lasse Kaartinen, Joni Räsänen ja Ari Vuorio), 50 lajia. Ässät: alli, nokikana ja pikkulokki
3. Trio Hamina (Eero Parkko, Liisa Parkko ja Teemu Hiukka), 47 lajia. Ässä: vihervarpunen
3. Karkkarin kovat (Mikko Laaksonen ja Antto Mäkinen), 47 lajia. Ässä: jalohaikara
5. Gulls (Jukka Kivilompolo, Juha Ojala ja Jani Salonen), 45 lajia. Ässät: tavi ja pohjantikka
6. Kellis (Seppo Grönlund ja Mikko Pöyhönen), 43 lajia
7. Ekokotkat (Esa Partanen ja Jukka Rokkanen), 42 lajia. Ässät: harmaasorsa ja nokkavarpu-
nen
8. Isä pojan opissa (Eetu Paljakka ja Antero Paljakka), 35 lajia

Pihakisa 2018–2019

Joulukuun alussa alkoi koko talven kestävä pihakisa. Osallistujia kisassa oli 43. Kisan tulokset löytyvät kotisivuiltamme.

Ekopinnakisa koko vuoden

Koko kalenterivuoden mittainen ekopinnakisa oli jälleen käynnissä. Osallistujia kisassa oli 11.

Lisää kisasta sivulla 13.

Tulossa kevätkaudella 2019:

- Yhdistyksen sääntömääräinen kevätkokous Kotkassa Kumppanuustalo Viikarissa 28.3. klo 18.00 (vain jäsenille)
- Yhteishavainnointipäivä huhtikuun loppupuolella
- Tornien Taisto lauantaina 4.5. klo 5–13 lintutorneissa kautta maan. Ks. lisää: <https://www.birdlife.fi/tapahtumat/tornien-taisto/>
- Arktika-päivät 10.–26.5. Ohjelmassa jälleen myös Arktika-ralli. Ks. lisää: <https://www.arktikavirolahti.fi>
- Arktikaretki Ulko-Tammioon lauantaina 25.5. Lähtö laivalla Haminan Tervasaaresta klo 5.00, paluu samaan paikkaan n. klo 14. Hinta 30 €, etukäteen ilmoittautuneilta KyLY:n jäseniltä 20 €, lapsilta ja opiskelijoilta 10 € (sekä jäsenet että ei-jäsenet). Ilmoittautumiset: joni.rasanen@parma.fi. Kerro jäsenyydestäsi ilmoittautuessa.
- Kesäkuun alussa yölaulajaretki tai -retket sekä ekoralli, ajankohdat todennäköisesti peräkkäisinä viikonloppuina
- Ekopinnakisa koko vuoden. Ilmoittautumiset: esa.partanen@yahoo.com

Tuoreimmat tiedot tapahtumista ja mahdolliset muutokset ilmoitetaan Kyly-verkossa ja yhdistyksen koti- ja facebook-sivuilla. Lisätietoja saa tarvittaessa myös yhdistyksen hallituksen jäseniltä.

Ellei muuta ilmoiteta, tapahtumat ovat avoimia myös yhdistykseen kuulumattomille henkilöille.

Lajipuhdas pikkujoutsenien muuttotarvi.
Lajia voi havaita Kymenlaakson alueella muuttoaikoina, usein laulujoutsenien seurassa. Kuva: Ari Seppä

SYYSRALLI NAAPUREIDEN KESKEN

PHLY – KYLY – PSLY naapuriyhdistysten välinen kuntaralli Orimattilan, litin ja Lapinjärven kesken 29.9.2018 06:00–18.00

Päijät-Hämeen Lintutieteellinen Yhdistys, Kymenlaakson Lintutieteellinen Yhdistys ja Porvoon Seudun Lintuyhdistys järjestivät 29.9. yhteisen linturallin naapurikuntien kesken. PHLY:n joukkueet rallasivat Orimattilassa, KYLY:n litissä ja PSLY:n Lapinjärvellä.

Naapurikunnat ovat maastoltaan samantyyppisiä, mutta Lapinjärvi on kokonaispinta-alaltaan pienempi. Tämä ei juuri näkynyt tuloksissa, sillä Lapinjärvi dominoi rallia melko suvereenisti. Orimattilan joukkueet kärsivät kenties eniten kunnan suuresta pinta-alasta, sillä moni ei malttanut retkeillä tarpeeksi suppealla alueella. Orimattilan paras joukkue retkeili pääasiassa entisen Artjärven kunnan alueella. Lapinjärvellä havaittiin hyvin arktisia vesilintuja ja joukkueet osasivat hyödyntää hyvin spontaanin retkeilyn ja kaivaa esiin mm. hyönteissyöjiä, joita muut joukkueet eivät nähneet. Litissä retkeili vain kaksi joukku-

etta, mutta hekin havaitsivat neljä lajia, joita ei nähty muissa kunnissa.

Ralliviikolla säässä oli tapahtunut käänteitä. Ensimmäinen kylmänpurkaus oli karkottanut maastosta hyönteissyöjiä ja muun muassa kurkien pääjoukot olivat poistuneet maasta (yksikään joukkue ei havainnut kurkea). Yhteislajimäärä oli silti huima (yhteensä 119 lajia), mutta monen lajin yksilömäärät olivat pieniä. Uunilinnut ja kivitaskut olivat jo vähissä. Urpiaisia ja tilhiä oli saapunut alueelle vasta vähän, mutta järripeippoja liikkui pelloilla satojen yksilöiden parvina. Arktisten hanhien massat eivät olleet vielä saapuneet pelloille edellisvuoden tapaan. Rallipäivän aikana nähtiin jonkin verran haapanamuuttoa. Peruslajeista vaikeuksia tuottivat mm. töyhtötiainen ja yllättäen fasaani (myös runsasfasaanisessa Orimattilassa). Aurinkoinen ja kohtalaisen tuulen sävyttämä poutasää suosi petolintujen havainnointia. Rallissa havaitsematta jäivät mm. sepelhanhi, metso, hernekerttu, pitkään alueella liikkuneet jalohaikarat ja Orimattilan keskustan turkinkyhkyt. Voittajajouk-

kueelta jäi havaitsematta harmaalokki!

Hyviä havaintoja ajankohtaan nähden ässä-lajien ulkopuolelta olivat muun muassa: mustaleppälintu (Lapinjärvi), harmaasieppo, pajulintu, kyhmyjoutsen (havaittu Lapinjärveltä – lintu Orimattilan puolella), muuttohaukka, peltopyy, härkälintu (litti), merilokki (litti), lapinkirvinen, viirupöllö, suokukko (Orimattila), haarapääsky, punasotka (Lapinjärvi) ja useat lehtokurppahavainnot. Lisäksi Lapinjärvellä havaittiin pikkukanadanhanhi, jota ei laskettu lajeihin.

Kisa sai jälleen positiivista palautetta, varsinkin Lapinjärven joukkueilta – on mukava retkeillä rennosti pienellä alueella. Tästä on hyvää jatkaa perinnettä.

Purkutilaisuus pidettiin Vuorenmäen koululla Orimattilan Artjärvellä heti rallin jälkeen klo 18.30.

Kirjoittaja Petri Koivisto, PHLY. Teksti on julkaistu Päijät-Hämeen Lintutieteellisen Yhdistyksen nettisivuilla 30.9.2018.

TULOKSET:

1. Kilpikonnat, 96 lajia
Joukkue: Arto Juvonen, Jari Lehtinen, Risto Suksi
Rallialue: Lapinjärvi
Ässät 4: lapasotka, huuhkaja, tylli ja sääksi
2. Lappland lake rally team, 94 lajia
Joukkue: Juha Tuomaala, Nette Meriluoto, Johanna Klemettinen-Kataja, Mikko Kataja
Rallialue: Lapinjärvi
Ässät 1: kehrääjä
3. Maradonat, 85 lajia
Joukkue: Juha Ojala, Ari Vuorio, Joni Räsänen
Rallialue: litti
Ässät 1: ristisorsa
4. C.S. Pallihiki, 83 lajia
Joukkue: Arto Puikkonen, Ohto Oksanen, Petri Koivisto
Rallialue: Orimattila
Ässät 0
5. Närhen munat, 80 lajia
Joukkue: Teemu Konttinen, Juha Kettunen
Rallialue: Lapinjärvi
Ässät 4: mustapääkerttu, pohjantikka, pähkinähakki, liejukana

6. Mäntyharju, 78 lajia (ässälajiratkaisu)
Joukkue: Miika Jylkkä, Juho Jolkkonen, Tuula Kyllönen
Rallialue: Orimattila
Ässät 1: ruskosuohaukka
7. Fyllari, 78 lajia
Joukkue: Kari Reinikainen, Paavo Posti, Vesa Ijäs
Rallialue: Orimattila
Ässät 0
8. Kellis-tiimi, 76 lajia
Joukkue: Seppo Grönlund, Mikko Mäkelä, Mikko Pöyhönen
Rallialue: litti
Ässät 0
9. Varikset, 75 lajia
Joukkue: Seppo Leirilaakso, Jorma Heinonen
Rallialue: Orimattila
Ässät 0
10. Team Nastola, 73 lajia
Joukkue: Petri Haapanen, Eeli Juujärvi, Joonas Juujärvi
Rallialue: Orimattila
Ässät 1: jänkäkurppa

11. Tönnön maajoukkue, 57 lajia
Joukkue: Olli Jouppila, Katri Sadeharju
Rallialue: Orimattila
Ässät 1: pilkkasiipi
12. Leinon poppoo, 51 lajia
Joukkue: Rauno Kosonen, Hannu Sillanpää, Taneli Virtanen + Leino-koira
Rallialue: Orimattila
Ässät 0
Joukkue stajasi ralliajan Kuivannolla 7x7 metrin betonisillalla

KUNTIEN TULOKSET:

- Lapinjärvi 119 lajia
Joukkueita: 3
Kuntaässät 16: nokikana, alli, punasotka, kyhmyjoutsen, mustalintu, pajulintu, mustapääkerttu, lapasotka, pohjantikka, huuhkaja, mustaleppälintu, pähkinähakki, tylli, kehrääjä, liejukana ja sääksi
- Orimattila 109 lajia
Joukkueita: 7
Kuntaässät 4: pilkkasiipi, suokukko, jänkäkurppa ja ruskosuohaukka
- litti 89 lajia
Joukkueita: 2
Kuntaässät 4: kuikka, merilokki, härkälintu, ristisorsa

EKOPINNAKISA 2018

KyLY:n alueella on järjestetty vuodesta 2011 lähtien koko vuoden kestävä ekopinnakisa. Kisassa lasketaan vuoden aikana lajit, jotka havaitaan ilman moottoriajoneuvoja tehdyillä retkillä. Käytännössä siis väli koti-havainto-koti tulee kulkea ilman moottoriajoneuvoja.

Vuoden 2018 kisatuloksissa kärkitulokset olivat poissaolojen vuoksi edellisiin vuosiin nähden heikompia, koska yhtään 200 lajin ylitystä ei saatu. Keskimääräinen tulos oli samoin hieman heikompi kuin vuonna 2016, jolloin tuloksia analysoitiin viimeksi tarkemmin: vuoden 2018 keskiarvo oli 156 lajia (2016: 164), mediaanitulos (eli keskimäinen) 166 (2016: 168/169), sekä kisan keskimäisen 50 % tulosten väli 152–175 (2016: 145–184). Verrattu-

na vuoden 2017 tuloksiin voittajaa lukuun ottamatta tulokset kuitenkin joko nousivat tai olivat samoja (muutamat nyt osallistuneet eivät olleet mukana 2017).

Lisää luettavaa ekopinnakisasta on mm. yhdistyksen kotisivuilla osoitteessa <http://kyly.fi/index.php/toiminta/ekopinnakisa> sekä Lintukymin numerossa 1/2017 (Partanen, E. 2017: Ekopinnakisasta tullut myös Kymenlaaksossa toimiva perinne – vuoden 2016 kisan yhteenveto), lehti ladattavissa: www.kyly.fi/index.php/yhdistys/lintukymi

Kirjoittaja Esa Partanen, KyLY:n ekopinnakisan yhteyshenkilö. Vuoden 2019 ekopinnakisa on parhaillaan käynnissä, ilmoittautumiset ja tulosten ilmoitus: esa.partanen@yahoo.com

Kylyn ekopinnakisan 2018 tulokset lajimäärien osalta. Spondet = spontaanisti havaitut lajit (bongatut eli ennakkotiedon mukaan havaitut lajit eivät ole spondelukemassa mukana). Ero vrt 2017 on kokonaislajimäärän mukaan.

Sija	Nimi + kotipaikka	Tulos	Spondet	Ero 2017	Lisätietoja, mm. parhaat lajit/pahimmat puutteet
1.	Ari Eerola, Kotka Laajakoski	185	177	-9	Parhaat idänturturikyyhky, isolokki, ruokosirkkalintu, keltahemppo.
2.	Kirsi Leiri, Hamina Sivatti	182	175	N/A	Parhaita idänturturikyyhky, metso & ruokosirkkalintu
3.	Hannu Friman, Hamina Sivatti	180	173	N/A	Parhaita idänturturikyyhky & ruokosirkkalintu
4.	Eero Parkko, Hamina Salmenkylä	175		6	
5.	Ari Vuorio, Pyhtää Heinlahti	171	171	13	Pihalta 164 lajia.
6.	Esa Partanen, Kotka Kotkansaari	166	165	7	Parhaat lajit toukokuiset leveäpyrstökihi ja arosuohaukka (omalta pihalta). Puutteina mm. sinisuohaukka, suosirri ja peukaloineen. Pihalta lajeja 109.
7.	Teemu Tast, Kotka Kaarniemi	157	156	4	Parhaita jalohaikara, viirupöllö ja idänuunilintu. Pihalta 119 lajia.
8.	Joni Räsänen, Kotka Metsola	152		5	Parhaita spondeja kirjosiipikäpylintu & liejukana, muita parhaita lapinsirri & sitruunavästäräkki. Pahimpia puutteita pyy, teeri, metsäviklo, hömötiainen, töyhtötiainen sekä pähkinänakkeli.
9.	Klaus Niemelä, Virolahti Sydänkylä (mökki)	142	142	0	Vuoden paras lokakuussa mökkitieltä löytynyt harjalintu
9.	Pekka Koskinen, Iitti Kausala	121		0	Vuoden parhaat kuovisirri ja merihanhi
11.	Eetu Paljakka, Kouvola Ruotila (mökki)	86		N/A	Kaikki lajit mökin lähituntumasta.

KYLY:N UUTISIA

- ▶ Virolahdelle on suunnitteilla uusi lintutorni. Torni on tarkoitus rakentaa Vilkkilänturan etelärannalle, mutta rakentamisen ajankohta on vielä epäselvä.
- ▶ Kouvolassa Jaalanlahden lintutornin edustan puustoa harvennettiin kesällä 2018, jotta tornilta on parempi näkyvyys lahdelle.
- ▶ Keltakankaan jätekeskuksen lokki- ja varislintulaskennat jatkuivat. Yhdistys on hoitanut laskentoja yhteistyössä Kymenlaakson Jäte Oy:n kanssa vuodesta 2016, ja laskentaa jatketaan tulevana vuosina.
- ▶ Kouvolan Kuusankoskella sijaitsevan Lamminrannan metsän pesimälinnusto laskettiin kevään ja kesän 2018 aikana. Laskenta tehtiin yhteistyössä maanomistaja UPM-Kymmenen kanssa ja sen tarkoituksena oli selvittää, mitä lajeja ja kuinka paljon alueella pesii. Lamminrannan metsä on tärkeä pesimäalue monille uhanalaisille lehtolajeille.
- ▶ Joulukuussa 2018 yhdistys perusti kaksi talviruokintapaikkaa: toisen Kotkan Huumanpohjaan ja toisen Kouvolaan Lappalanjärven lintutornin luokse. Lappalan ruokinnalla havaittiin talven aikana mm. kaksi viitatieiaista. Ensi talvikaudella jatketaan ainakin Lappalan ruokintaa, ja myös muita mahdollisia ruokintapaikkoja pohditaan. Yhdistyksen vastuuhenkilöt hoitavat ruokintoja, mutta ensi talveksi myös uudet ylläpitäjät ovat tervetulleita. Mikäli voisit ryhtyä vastuuhenkilöksi jollekin yhdistyksen ruokinnalle, ota yhteyttä yhdistyksen hallitukseen.
- ▶ Yhdistys alkaa pitää lintukerhoja Pyhtään koululaisille. Kerhovastavaana toimii Kristiina Rintamäki.

Eero Parkko

Pikkutylli, *vuoden 2017 projektilaji*

Pikkutylli (*Charadrius dubius*). Kuva: Ari Seppä

Pikkutylli on noin kottaraisen kokoinen, selkäpuolelta tasaisen hiekanvärinen, melko lyhytjalkainen kahlaaja. Pään kuviot ovat räikeän mustavalkoiset ja rinnan yli kulkee musta vyö.

Lähisukulaisestaan tyllistä pikkutyllin erottaa helpoiten räikeänkeltaisen silmärenkaan ja yksivärisen, mustan nokan perusteella. Lennossa siivet ovat yksiväriset, kun taas tyllillä erottuu selvä valkoinen siipijuova.

Projektin tavoitteena oli selvittää lajin pesimäkanta sekä minkälaisissa elinympäristöissä pikkutyllejä nykyisin esiintyy.

Taulukko 1. Pikkutyllireviirit 2017.

Kunta	Tarkastettuja paikkoja	Pikkutyllireviirejä	Kannanarvio min	Kannanarvio max
Hamina	11	7	7	15
Iitti				5
Kotka	16	10	10	20
Kouvola	11	6	6	15
Miehikkälä	2			6
Pyhtää	7	5	5	10
Virolahti	2	1	1	9
YHTEENSÄ	49	29	29	80

Taulukko 2. Pikkutyllireviirien ympäristöt 2017.

Elinympäristö	Tarkastettuja paikkoja	Pikkutyllireviirejä
Luonnontilainen ranta	5	1
Rakennettu ranta	6	3
Sora- / hiekkakuoppa	6	2
Kivilouhos	3	2
Kaatopaikka / maankaatopaikka	6	5
Teollisuusalue / työmaa	14	10
Turvetuotantoalue		
Pelto	2	1
E18 rakentamisen jälkeiset ruderaatit	5	5
Ravirata ja kenttäalue	1	
Motocross-rata ja -varikko	1	
YHTEENSÄ	49	29

Pikkutylli viihtyy ihmisen muovaamissa ympäristöissä kuten varastoalueilla, sorakuopilla ja tehdasalueilla. Vuoden 2015 uhanalaistarkastelussa pikkutylli arvioitiin silmälläpidettäviin lajeihin. Suomessa arvioidaan nykyisin pesivän 1 500–2 300 pikkutylliparia.

Pikkutylli Kymenlaaksossa

Kymenlaaksossa havaitut pikkutyllireviirit ja kannanarvio on esitetty taulukossa 1. Pesimäkaudelta ilmoitettiin 140 ha-

vaintoa. Aikaisemmin (2006–2016) pikkutyllistä on ilmoitettu 65–100 havaintoa vuodessa. Vain viisi havaintoilmoitusta oli ns. nollahavaintoja, eli kyseisiltä paikoilta ei löytynyt pikkutyllejä. Vaikka pikkutyllihavaintojen määrä kasvoi, niin jälleen useat ilmoitukset koskivat samoja lintuja tai paikkoja. Kaikkiaan tarkastettuja paikkoja oli 49, joten huomattava määrä sopivista reviiripaikoista jäi tarkistamatta. Suurimmat puutteet olivat Iitin, Miehkälän ja Virolahden alueilla. Esimerkiksi Virolahden kaikki kivi-

louhokset jäivät tarkistamatta. Lisäksi turvetuotantoalueilta ei saatu havaintoilmoituksia. Kylmän alkukauden johdosta ilmeisesti moni pesintä epäonnistui tai monet parit jättivät jopa pesimättä. Esimerkiksi 21.6.2017 Hamina, Ristinkallio 6 ad, p (ei havaintoa pesinnästä tai poikasista), Eero Hietanen. Kannanarvion maksimin määrittelyssä on otettu huomioon puutteellinen havaintojen määrä sekä mahdollinen sääolosuhteiden vaikutus.

Elinympäristöt on tarkistettu Tiiran havainnoista (taulukko 2.). Eniten pikkutyllireviirejä ilmoitettiin teollisuusalueilta tai työmaiden kentiltä (30 %). Sora- ja hiekkakuoppia tarkastettiin vain Haminan alueella ja näistäkin vain kahdelta montulta löytyi pikkutyllin reviiri. Oletettavasti soranoton loppumisen ja paikkojen maisemoinnin jälkeen pikkutyllit eivät viihdy kuopilla. Pyhtään Ristisaaren reviiri oli ainut saaristosta ilmoitettu reviirihavainto. Harvinainen peltoreviiri löytyi Kotkan Laajakoskelta.

Tulosten tarkastelu

Osassa Kymenlaaksoa ja tiettyjen elinympäristöjen kohdalla retkeily jäi vähäiseksi, mistä johtuen todellinen pikkutyllien määrä jäi arvoitukseksi. Oletettavasti oikea reviirien määrä on lähempänä kannanarvion maksimia kuin minimiä. Toisaalta lajin puuttuminen perinteisiltä paikoilta tai näkyminen tilapäisillä paikoilla voi näkyä yhden kesän projektissa. Kun soran tai hiekan otto on vähentynyt ja tarvittava täyteaine korvataan kivimurskalla, niin pikkutyllin elinympäristöistä on tullut melko lyhytaikaisia. Nyt esimerkiksi E18-tien tuntumassa on työmaa-alueita (kivimurskakentät), jotka maisemoituvat itsestään. Vuosi 2017 oli myös pikkutylleille huono. Toukokuu oli koko maassa normaalia viileämpi ja koleus jatkui vielä kesäkuussa.

Lapintiainen

– vieras pohjoisesta

Teksti: Paula Uotila
Kuvat: Petteri Riivari

Haminan Metsäkylässä asuvan Riivarin perheen talvuruokinnalla käy vilkas kuhina. He asuvat omakotitalossa kirjaimellisesti metsän keskellä, minkä vuoksi ruokinnalla viihtyvä lajistokin koostuu pitkälti metsälinnuista. Kaupunkipihoilla harvemmin esiintyvät kuusi-, hömö- ja töyhöttiainen ovat täällä jokapäiväisiä vieraita. Syy, miksi olen heidän pihallaan, on kuitenkin näitä poikkeuksellisempi: talvikautena 2018–2019 paikalla on viihtynyt Kymenlaakson leveyksillä harvinainen vieras, lapintiainen.

Lapintiainen rengastettiin loppiaisena, jolloin sitä päästiin katselemaan lähietäisyydeltä.

LAPINTIAINEN (*Poecile cinctus*) on tiAISISTAMME pohjoisin. Lajin eteläisimmät pesimäalueet ovat Kainuun pohjoisosissa, ja vahvin kanta on Lapin itä- ja koillisalueilla. Itsestäänselvyys sen tapaaminen ei kuitenkaan Lapin-matkallakaan ole, sillä vaikka lintu kelpuuttaakin elinympäristökseen monenlaisia metsiä, sen suosikeja ovat koskemattomat metsät, erityisesti männiköt, joissa on pötkelöitä tai keloja pesäkoloa varten. Luonnonkolojen lisäksi laji pesii myös linnunpöntöissä, ja saattaapa se kovertaa pesäkolonsa itsekin. Elinalueellaan lapintiainen on tavallisen vieras myös talvuruokinnolla. Lajin pesimäkannaksi Suomessa arvioidaan 50 000–100 000 paria¹.

Lapintiainen luettiin ennen samaan *Parus*-sukuun muiden tuttujen tiaistemme kanssa, mutta uusimmassa nimityspäivityksessä se sijoitettiin sukuun *Poecile* (hömötiaiset), johon kuuluu

kaikkiaan 15 lajia. Näistä suomalaisille tuttuja ovat kotoinen hömötiainen (*Poecile montanus*) sekä Suomen eteläpuolella pesivä viitatieäinen (*Poecile palustris*). Hömötiaisen kanssa lapintiaisen saattaa joskus myös risteytyä, sillä ne esiintyvät Lapissa paikoin samoilla alueilla. Lajit erottaa kuitenkin helposti toisistaan: lapintiainen on ruskeansävyinen, kun taas hömötiainen on harmaan ja mustan kirjava. Lapintiaisen kupeet ovat ruosteenruskeat, selkä lämpimänruskea ja päälaki kiillottoman tummanruskea. Sen yhteysäännet ovat hömötiäis- maisia, mutta laulu on selvästi erilainen jankuttava, suriseva säe.

Lapintiainen on paikkalintu, joka siirtyy pois elinalueeltaan vain harvoin. Siksi sen tapaaminen Etelä-Suomessa on erittäin harvinaista. Vuonna 2018 lapintiaisella oli poikkeuksellinen vaellus, jolloin lajia tavattiin huomattavasti normaalia

levinneisyysaluettaan etelämpänä. Vael- taneita yksilöitä jäi talven tultua myös piharuokinnolle. Lintuja oli talven mittaan paikallisena mm. Tampereella ja Nokialla, ja niistä tuli suosittuja bongauskohteita. Haminan lapintiainen oli ensimmäinen Kymenlaaksossa yli kymmeneen vuoteen – Tiira-lintutietopalvelun mukaan laji on eksynyt edellisen kerran alueellemme vuonna 2006 (Virolahti, Erkki Topp). Tätä ennen liikehdintää näyttää olleen vuosina 2001 ja 1994, jolloin lapintiaisella oli edellisen kerran suurempi vaellus.

RIIVARIN PERHEEN ISÄ Petteri havaitsi lapintiaisen ensimmäisen kerran pihallaan 21.12.2018. Monen muun kyläläisen tapaan he osallistuivat yhdistyksen talvikautiseen pihakisaan, johon lapintiaisesta saatiinkin kisahistorialle uusi laji. Lintu ei kuitenkaan varsinaisesti yllättänyt häntä, sillä hän oli tietoinen lajin

vaelluksesta ja salaa odottanutkin sen ilmestymistä piharuokinnalleen. Kun tietäminen sitten ilmestyi, hän määrätti helposti tunnistettavan linnun jo paljaalla silmällä. Lintu ei ollut Petterille myöskään uusi tuttavuus, sillä hän kertoo nähneensä lajia aikaisemmin Lapissa sen luontaisella esiintymisalueella.

Haminan havainto salattiin Tiirasta, mutta Riivarit antoivat lintuharrastajille mahdollisuuden tulla katsomaan lintua uudenvuodenpäivänä sekä viikonloppuina sen molemmin puolin. Näinä viitenä päivänä bongajia kävi paikalla yhteensä noin 150. Lukumäärästä ei ole kuitenkaan eroteltu uudelleenkävijöitä, sillä monet kävivät hakemassa lajista vuoden pinnan, ”vuodarin”, sekä vuodelle 2018 että 2019. Suosituin bongauspäivä oli 1.1., jolloin paikalla kävi n. 50 ihmistä. Lintu oli useille kävijöille elämänpinna, ”elis”, ja lisäksi siitä saatiin tiettävästi ainakin vuoden-, Kymenlaakson-, kunta- ja lastenvaunupinnoja.

Riivarit tarkkailivat lapintiaista ahkerasti, ja Petterin mukaan linnun lempiruoka muuttui talven mittaan. Aluksi lintu söi mieluiten pähkinöitä, mutta siirtyi sittemmin ruokailemaan pääasiassa talipötköillä ja niiden alle pudonneilla rasvapaloilla. Muiden metsätiaisten tapaan myös lapintiainen harrastaa ruokakätköjen tekemistä ja näin myös Metsäkylän tapaus – se otti ruokinnalta pähkinöitä ja kävi kätkemässä niitä lähiympäristön puihin. Tavallisesti lintu kävi ruokinnalla muutaman minuutin ajan ja hävisi sitten männikköön 5–20 minuutiksi.

Loppiaisena lapintiainen rengastettiin. Rengastaja Tatu Hokkanen saapui paikalle hieman ennen aamuyhdeksää, kun pihalla ei vielä ollut bongareita. Rengastusverkot viritettiin, ja onni potki lähes välittömästi, sillä lapintiainen oli verkossa heti ensimmäisenä. Lintu todettiin nuoreksi, sillä siipien isot peitinhöyhenet olivat vaaleakärkiset ja pyrstösulkien kärjet terävät. Nuoreksi linnun kupeiden ruskea väritys oli poikkeuksellisen vahva. Painoa linnulla oli 13,2 g, eikä rasvaa juuri nimeksikään. Rengastus ei linnun menoa näyttänyt haittaavan, ja se jatkoi ruokinnalla käymistä toimenpiteen jälkeen normaalisti. Myöhemmin se tarttui verkkoon vielä uudelleen, jolloin paikalla ol-

leet lintuharrastajat pääsivät näkemään sen lähietäisyydeltä kädessä.

Lapintiaisen lisäksi samana päivänä rengastettiin myös muita lintuja. Renkaan sai kaikkiaan 75 lintuyskilöä yhdeksästä eri lajista: lapintiaisen lisäksi rengastettiin 28 talitiaista, 28 sinitiaista, 6 hömötiaista, 4 tönkötiaista, 3 kuusitiaista, 2 käpytikkaa, 2 puukiipijää sekä yksi punatulkku. Myös muutama kontrolli saatiin, kun verkkoon tarttuivat Suomessa rengastetut sini- ja kuusitiainen sekä kirsikkana kakun päällä Norjassa rengastettu punatulkkukoiras.

SUNNUNTAINA 30.12. puolenpäivän tienoilla Riivarin pihalla on minun ja isäni lisäksi paikalla vain pari muuta bongajaa. Emme joudu odottamaan pitkään, kun lapintiainen näyttäytyy. Se käy talipötköillä ja läskillä sekä nappalee pähkinöitä, joita käy piilottamassa lähiympäristön puihin. Paikalla on myös viittä muuta tiaislajiamme sekä mm. puukiipijöitä, punatulkkuja ja kaksi peip-pokoirasta. Riivarit ovat huomioineet bongarit myös kahvitarjoilulla – heidän 12-vuotias poikansa Rasmus pitää paikalla kioskia, jossa myydään kahvin ja pikkupurtavan lisäksi myös hänen isänsä kanssa tekemiään linnunpönttöjä. Saatamme lapintiaisesta eliksen ostamme kahvit ja kakkupalat ja niitä nautiskellesamme seurailemme ruokinnoilla käyviä lintuja. Aina eivät bongausyritykset mene yhtä nappiin kuin tämä!

Tämän jutun mukana välitän myös Rasmuksen henkilökohtaiset kiitokset kaikille hänen kioskillaan asioineille henkilöille, ja omasta puolestani kiitokset Riivarin perheelle mahdollisuudesta käydä katsomassa harvinaista lintuvierasta. Kiitokset myös Petterille yhteistyöstä tämän jutun kanssa.

¹Valkama, Jari, Vepsäläinen, Ville & Lehikoinen, Aleksi 2011: Suomen III Lintuatlas. – Luonnontieteellinen keskusmu-seo ja ympäristöministeriö. <http://atlas3.lintuatlas.fi> (viitattu 9.1.2019) ISBN 978-952-10-6918-5

Metsäkylän lapintiainen ruokaili mielellään talipötköillä.

Lapintiainen rengastajan kädessä.

VAUNU- PINNA- VUOSI

Teksti: Antto Mäkinen
Kuvat: Anni Kelkka, ellei toisin mainittu

TAMMIKUUSSA 2018 minusta tuli isä. Siitä alkoi myös uudenlaisten pintojen keruu. Ennen poikani syntymää olin keskustellut vaunupinnoista hyvän ystäväni kanssa, joka oli kahden lapsensa kanssa kerännyt yli 200 vaunupinnaa. Hän piti itsestään selvänä, että minunkin pitäisi ryhtyä keräämään vaunupinnoja, kunhan lapsi syntyy. Vaunupinnoissa kerätään siis havaintoja niin, että oman lapsen täytyy olla tyytyväisenä vaunuissa tai rattaissa ja oman käden vaunuissa kiinni.

KUN POIKANI SYNTYI tammikuun lopulla, emme suinkaan päässeet saman tien pintojen keruuseen. Ensimmäisen kerran päästiin vaunujen kanssa ulkoilemaan pari viikkoa pojan syntymän jäl-

keen. Silloin 9.2. sain kirjata ensimmäiseksi vaunupinnaksi käpytikan. Yhteensä tällä lyhyellä korttelin ympäri kävelyllä saatiin kirjattua viisi lajia pinnoiksi. Talven aikana retkeiltiin vaunujen kanssa lähinnä hyvinkin lähellä omaa kotia. Pari kertaa kävimme Haminassa retkellä. Ensimmäisellä yrittämällä idänturturikyyhkyä ei näkynyt, mutta toisella kertaa bongaus onnistui, ja sain ensimmäisen suurharvinaisuuden vaunupinnaksi. Talven pitkittyessä maaliskuun puolessavälissä kävimme vierailulla omien vanhempieni luona Helsingissä. Tällä matkalla

saatiin pinnaksi mm. varpuspöllö, joka vaati pientä kunnolliselta polulta poikkeamista.

KEVÄT ALKOI toden teolla huhtikuun alussa. Ensimmäiset yhteiset muutonseurannat suoritimme Pyhtäällä Länsikylän pelloilla. Uusia vaunupinnoja tuli useita, esimerkiksi kiuru, metsä- ja tundrahanhi, varpushaukka ja pulmunen. Kevät eteni vauhdilla, ja huhtikuun loppuun mennessä pinnoja oli 86, joista mieleen jäivät erityisesti matkan varrelta Loviisan Haravankylästä bongattu kattohaikara sekä Haminan Kirkkojärvellä äänessä ollut ruokosirkkalintu. 100 vaunupinnaa tuli täyteen lapintiiralla toukokuun alkupuolella mökkireissulta Haminasta.

➤ Varsinaisen kevään ensimmäinen vaunupinnaretki Pyhtäälle tuotti pinnaksi mm. pulmunen. Kuva: Pekka Koskinen

← ← Kevään tuloa Pyhtään
Länsikylän pelloilla. Poika nostettiin
suoraan autokaukalossa vaunuihin.

← Ensimmäistä kertaa
vaunupinnaretkellä kodin
lähiympäristössä.

VAUNUPINNOJEN KERÄÄMINEN ON OLLUT OIKEIN MUKAVAA PUUHAA.

Tässä vaiheessa minulle todettiin, että ensimmäinen sata lajia on helppo saada, mutta heti sen jälkeen pinnon kertyminen hidastuu huomattavasti. Tämä piti aika pitkälti paikkansa.

KEVÄÄN KOHOKOHTA vaunupinnaretkien osalta oli KyLY:n perinteinen Ulko-Tammion retki, jolle lähdimme koko perheen voimin mukaan. Vaunut nostettiin aamuvarhaisella laivan kannelle, missä poika jatkoi uniaan tyytyväisenä. Retken hienoimpia vaunupinnoja olivat kyhmyhaahka, suopöllö, idänuunilintu, karikukko ja ruokki. Valitettavasti paluumatkalla näkynyt etelänkiisla jäi saamatta vaunupinnaksi, kun poika oli juuri silloin ruokittavana laivan sisätiloissa.

KESÄLLÄ vaunupinnojen kertyminen sitten hidastui, mutta vaikeita yölaulajiakin sain muutaman listalle. Näistä kehrääjä onnistui, kun poika heräsi yöllä ja piti nukuttaa uudelleen tällä kertaa vaunuihin. Kesän matkoilta pinnoja kertyi harvakseltaan, mutta esimerkiksi vanhempini luota peräkkäisinä päivinä tehdyt kävelyretket tuottivat liejukanan ja päivehtivän lehtopöllön.

SYKSYLLÄ RETKEILY jäi valitettavan vähälle, mutta näilläkin retkillä näkyi vaunupinnoiksi muutamia hyviä lajeja. Syyskuussa näkyi Haminan Lupinlahdella jalohaikara, syyslomamatkalla näkyi Helsingin Vuosaarella turturikyhyky ja marraskuussa kotoa käsin tehdyllä kävelyretkellä pähkänakakeli. Alkutilvella retkeily jäi vielä entistään vähäisemmäksi eikä vaunupinnojakkaan kertynyt.

✓ Ensimmäiset pensastaskut näyttäytyivät vaunuretkellä toukokuussa. Kuva: Ari Seppä

↓ Mökillä Haminassa rikkoutui sata vaunupinnaa lapintiiralla.

Vuodenvaihteen tienoilla tuli kuitenkin tieto lapintiaisen bongausmahdollisuudesta Haminan Metsäkylässä. Tämä oli vaunupinna numero 161 ja vuoden 2018 viimeinen. Uudenvuodenpäivänä lähdimme jälleen koko perheen voimin vähän laajemmalle linturetkelle. Tällä ”ekaekaretkellä” tuli kolme uutta vaunupinnaa: tunturikiuru, peltopyy ja teeri. Näiden myötä vaunupinnojeni lukumäärä on 164.

VAUNUPINNOJEN KERÄÄMINEN on ollut oikein mukavaa puuhaa. Vaunupinnojen keräämistä on helpottanut ensinnäkin avovaimoni, joka on jatkuvasti kannustanut minua lähtemään pojan ja vaunujen kanssa linturetkille, sekä vaunuissa hyvin viihtynyt ja yleisesti ottaen erittäin tyytyväinen poikani. Vaunupinnojen keräämisessä kannattaa muistaa, että vaunujen kanssa ei pääse kaikkiin paikkoihin kovinkaan hyvin eikä esimerkiksi lintutorneihin kapuaminen ole yleensä helppoa. Tämän takia osa lajeista on huomattavasti haastavampia havaita kuin mitä itsekään odotti.

← ← Ulko-Tammion retkellä joutui ottamaan vaunuista kiinni välillä hankalassakin asennossa.
← KyLY:n Ulko-Tammion retkeä varten nostettiin vaunut yläkannelle.

Eero Parkko

Kurkien seurannasta kiinnostunut lintuharrastaja Mikko Hannonen rengasti pesästä lähteneen kurjen poikasen eräällä suolla Anjalankoskella 18.6.1999. Rengastuksen yhteydessä poikaselle laitettiin myös värirenkaat keltainen-valkoinen-keltainen ja musta-valkoinen-musta.

Värirengastetusta kurjesta tehtiin ensimmäinen havainto Kannusjärvellä, Kiiliönlammen lähipelloilla 19.4.2002. Kesän aikana lintu liikkui yhdessä toisen kurjen kanssa myös Paijärven pelloilla. Pesinnästä tai poikasista ei tehty havain-toja, joten pari määriteltiin kihlapariksi.

Kihlapari löytyi 8.4.2004 Kannusjärven Jokiniityn peltoaukealta. Myöhemmin pariskunta siirtyi jälleen Kiiliönlammen pelloille. Heinäkuussa Hannonen rengasti lammen tuntumasta kurjen poikasen, jonka läheisyydessä liikkui myös lammen kurkipari. Seuraavan vuoden keväällä 3.3.2005 kurkiperhe kuvattiin Ranskan Marnessa.

Näin alkoi Kiiliönlammen kurkien tarina, joka jatkuu edelleen ja toivottavasti useita vuosia eteenpäin.

Rengastuksen avulla on pyritty selvittämään mm. lintujen muuttoreitit ja talvehtimispaikat. Nykyisin linnun reittejä tutkitaan myös satelliittilähettimien avulla, joilla linnun sijainnista saadaan tieto lähes päivittäin. Satelliittien käyttö maksaa, joten yksi vartenotettava vaihtoehto edelleen on värirengastus. Värirengastus on lisännyt merkittävästi rengastushavaintojen määrää myös kurkien kohdalla. Normaalin rengastuksen yhteydessä kurkien sääriin on kiinnitetty värirenkaat. Molemmissa jaloissa on omat väriyhdistelmät, ja niiden avulla lintu voidaan yksilöidä eli tunnistaa. Ilman värirenkaita kurki pitäisi pyydystää kontrolloimista varten. Yleensä renkaiden väritulkinta onnistuu helposti, koska esimerkiksi kasvillisuus ei peitä pitkäjalkaisen kurjen värirenkaita. Hyvissä olosuhteissa renkaiden lukeminen onnistuu

KIILIÖNLAMMEN KURKI

Kuva: Pekka Koskinen

kaukoputken avulla useamman sadan metrin päästä.

Kymenlaaksossa kurkia on värirengastettu vuodesta 1998 lähtien. Rengastus jatkuu edelleen, vaikka vapaat värikoodit on lähes käytetty. Vuonna 2017 otettiin käyttöön uusi väri, tumma ruskea. Valitettavasti tämän värin kanssa on ollut ongelmia, koska ruskea rengas näyttää tietyissä olosuhteissa mustalta. Ensimmäinen ongelma löytyi 18.6.2017 Kanusjärvellä rengastetun linnun kohdalla, kun määritin ruskean renkaan mustaksi 2.9.2017 Virolahden Häppilässä.

Vuosittain kurkien onnistuneet pesinnät jatkuivat, joista mm. seuraavia havaintoja:

- 6.4.2007 kurkipari Kiiliönlammen pellolla.
- 24.5.2010 kurki 2, Alakytö; rengastettu kurki oli jälleen kotiseudullaan.
- 22.6.2013 juhannuspäivänä kurki löytyi Ojamaan peltoaukealta toisen aikuisen ja kahden maastopoikasen seurassa.
- 16.6.2015 kurki löytyi lammen tuntumasta, pellolla oli myös toinen aikuinen lintu ja untuvikkopoikanen, ”kesän paras havainto”.
- 1.4.2017 aprillipäivä, kurkipari oli jälleen saapunut pesimälamelle.
- 24.6.2018 kaksi aikuista ja yksi poikanen Kiiliönlammen pellolla. Rengastuksesta on kulunut 6946 päivää (19 vuotta 6 päivää). Rengastusvastaavalta saadun tiedon mukaan lammen kurki on nyt kolmanneksi vanhin kurkemme Suomessa.

Kiiliönlammen kurki, kuvattu
16.6.2015 Kannusjärvellä,
renkaiden värit heikkenevät
vähitellen. Kuva: Eero Parkko

Kiiliönlammen kurki, kuvattu
3.4.2016. Kannusjärvi,
Parkonpuoli.
Kuva: Eero Parkko

Havaintoilmoitusten perusteella tiedetään myös Kiiliönlammen kurjen muuttoreitti sekä talvehtimipaikka. Linnusta on saatu yhteensä 127 tapaamisilmoitusta. Oheisessa taulukossa on osa paikoista, joissa Kiiliönlammen kurki on tunnistettu.

Omien havaintojeni lisäksi tietoja on saatu rengastetun linnun löytöilmoituksesta 791265 (Helsingin Yliopisto, Rengastustoimisto).

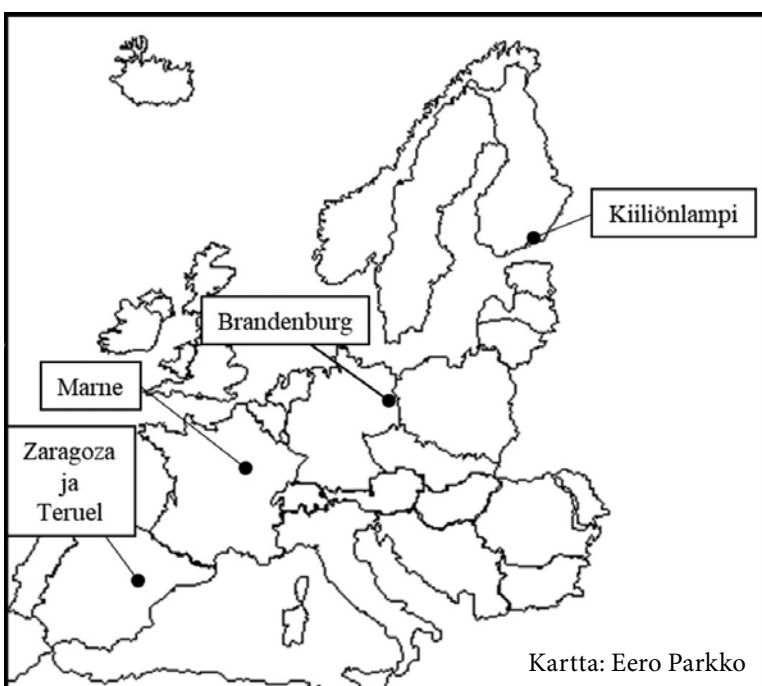
Jos havaitset retkelläsi värirenkastetun kurjen, katso tarkasti renkaiden värit ja niiden järjestys. Ilmoita värirenkaiden tiedot, aika sekä paikka rengastustoimistolle.

Pvm	HAVAITOPAIKKA	Pvm	HAVAITOPAIKKA
18.6.1999	Suomi, Anjalankoski	15.11.2009	Espanja, Zaragoza
5.11.1999	Ranska, Marne	24.5.2010	Suomi, Kannusjärvi
21.2.2000	Espanja, Zaragoza	18.11.2011	Espanja, Zaragoza
31.10.2000	Saksa, Potsdam	25.11.2012	Espanja, Teruel
14.11.2000	Ranska, Marne	28.2.2013	Espanja, Zaragoza
6.9.2001	Suomi, Valkeala	22.6.2013	Suomi, Kannusjärvi
9.3.2002	Espanja, Zaragoza	28.12.2013	Espanja, Teruel
16.3.2002	Saksa, Lüneburg	14.3.2014	Saksa, Brandenburg
19.4.2002	Suomi, Paijärvi	28.11.2014	Ranska, Landes
16.4.2003	Suomi, Kannusjärvi	28.2.2015	Espanja, Teruel
8.4.2004	Suomi, Kannusjärvi	15.3.2015	Saksa, Brandenburg
3.3.2005	Ranska, Marne	3.4.2016	Suomi, Kannusjärvi
20.4.2005	Suomi, Kannusjärvi	1.4.2017	Suomi, Kannusjärvi

Vieläkö tapaamme, Kiiliönlammen kurki?

Kuva: Pekka Koskinen

Kartta: Eero Parkko

Tarinoihin on pakko uskoa – kurki oli taikuri

Kurki on merkillinen lintu: taikuri, joka pystyy lupaamaan ihmiselle kultarahoja. Muinaisten tarinoiden mukaan kurjen tehtävänä on kannatella jopa koko taivaankantta päänsä päällä.

Ylväs kurki on voinut olla myös tuomarina lintujen käräjillä.

Ihminen on seurannut aina kurkien syysmuuttoa. Kurkiauran perään katsottiin haikeina, ”vieläköhän näemme toisemme” saattoivat vanhat ihmiset sanoa.

Lähde: Eero Ojanen & Daga Ulv: Suomen myyttiset linnut (Minerva Kustannus 2015)

Huuhkajan ylä- ja alamäki

” Pöllöjen öiset elämäntavat,
kammottavat äänet
ja merkillinen ulkonäkö ovat kaikkialla
ja kaikkina aikoina synnyttäneet
mitä erilaisimpia uskomuksia.
Tavallisimmin nämä liittyvät joko
viisauteen tai kuolemaan. Huuhkaja on
Euroopan pöllöistä suurikokoisin, sen
asuinpaikkoina ovat jylhät maisemat, ja
sen kauaskantava huhuilu ja punaisten
kekälesilmien tuijotus saavat henkiin
uskomattomankin pelon valtaan. Ei ole
kumma, jos taikauskojen hallitsemissa
maailmassa huuhkajaa on pidetty
kuoleman ja pimeyden voimien
maanpäällisenä edustajana, ja sen
huhuilun on uskottu
ennustavan kuolemaa.”

Heinäkuun puolivälissä huuhkajanuorukainen lentelee jo synnyinympäristössään ja ottaa rotanpyynnin ensiaskeliaan kaatopaikan jätekentällä, mutta kyllä emot sille edelleen myös apetta kantavat.

Teksti: Seppo Grönlund

Kuvat: Mika Honkalinna

Ingressin teksti on lainaus tietokirjailijan ja Suomen Luonto-lehden pitkäaikaisen päätoimittajan Teuvo Suomisen teoksesta Lintujemme katoava aateli (SUOMINEN 1967). Tämä teksti, ja kirjassa oleva huuhkajasta kertova luku, tekivät minuun niin syvän vaikutuksen, että olen seurannut lajia yli viidenkymmenen vuoden ajan. Intoani lisäsi vielä, kun ystävystyin Teuvon kanssa ja teimme joitain yhteisiä retkiä. Pisin niistä oli se ensimmäinen, joka suuntautui Kainuuseen ja Kuusamoon, alkukesästä 1971. Reissu oli parin viikon mittainen, mukana oli myös Hautalan Hannu. Tuolla retkellä keskustelu kääntyi useasti huuhkajaan ja imin runsaasti tietoa näiden herrojen kokemuksista tästä suuresta pöllöstä. Tuosta kirjasta ja noiden guruja innostamana se kaikki alkoi ja niinpä huuhkaja on seurannut minua uskollisesti aina näihin päiviin.

Minä ja huuhkaja

Tässä kirjoituksessa kerron mitä kaikkea tuli touhuttua hyypiön kanssa, miksi teen kuunteluretkiä, miksi etsin pesiä, mitä huuhkajat syövät ja mihin asettuvat pesimään, miten pesintätulokset vaihtelevat vuosittain ja pidemmällä aikavälillä sekä poikastuottoa ja pesien tuhoutumissyitä jne.

Olen myös viettänyt useita öitä huuhkajan pesän tuntumassa. Teltan olen pystyttänyt muutaman sadan metrin päähän, josta on ollut suora näköyhteys tiedossa olevalle pesäpaikalle; pellon reunaan, suon tai hakkuun laitaa. Tarkoituksena on ollut selvittää huuhkaja-

pariskunnan käyttäytyminen koiraan tuodessa ravintoa yön aikana nälkäisinä odottaville poikasille ja naaraalle. Teltan oviaukosta tein lukuisia näkö- ja kuulohavaintoja, jotka toivat ainakin minulle uutta tietoa lajista. Näistä havainnoistani julkaisen ehkä joskus toiste jotakin.

Yritän selvittää miksi huuhkaja oli Kaakonkulmalla lähes kateissa 1970-luvulle tultaessa. Miksi kanta lähti nousuun 1970-luvun puolivälin jälkeen ja miksi kanta lähti taas laskuun 2000-luvun alkupuolella. Aihetta käsittelen parhaiten ja tarkemmin seuraamaltani alueelta Kymenlaakson kaakkoisosassa, jonka ristin Kaakonkulmaksi; nykyisten Haminan, Miehikkälän ja Virolahden kuntien osalta sekä jonkin verran myös Etelä-Karjalan puolelta Luumäen ja Ylämaan (nykyisin Lappeenrantaa) kunnista, aivan näiden maakuntien rajojen tuntumasta.

Tämä selvitys perustuu pääosin vain omiin havaintoihini Kaakonkulmalta. Tämä sen vuoksi, että täältä minulla on paras tietämys huuhkajareviireistä ja niiden vuotuisista vaihteluista. Mukana on myös jonkin verran retki- ja rengastajakavereitteni havaintoja tältä alueelta. Joitakin täydentäviä havaintoja olen myös poiminut Tiira-lintutietopalvelusta.

Mukana olevista kunnista käytän ennen tapahtuneita kuntaliitoksia olevia vanhoja nimiä, jotka olivat voimassa aikana, jolloin aloitin kuunteluretket Kymenlaaksossa, eli Haminan, Miehikkälän, Vehkalahden (nykyisin Haminaa) ja Virolahden alueella sekä jonkin verran maakuntamme ulkopuolella Etelä-Karjalan kunnista Luumäen lounaisosassa ja Ylämaan (nykyisin Lappeenrantaa) eteläosassa.

Tunnelmointia kuutamossa

Olen seurannut huuhkajan elämää aitiopaikalta. Kevättalvisilla kuunteluretkillä Kymenlaaksossa, lähes viitenäkymmenenä vuotena, vuosina 1970–2018. Yli 400:lla näistä retkistä olen kuullut pöllöjä ja huuhkajahavaintoja olen tehnyt niillä yli 650. Ensimmäiset kuunteluretket tein tosin jo 1960-luvun lopulla Lapualla, Etelä-Pohjanmaalla. Kuunteluretkistäni kirjoitin Lintukymiin vuosien 1970–2016 kokemuksistani (GRÖNLUND 2017).

Julkaisin myös yhteenvedot pöllöjen pesimäaikaaisesta esiintymisestä Kymenlaaksossa vuosilta 1978–1984 (GRÖNLUND 1978, 1980, 1982, 1983, 1984a ja 1985). Noiden vuosien esiintymiskuva rakentui pitkälti juuri kuunteluretkeilystä saaduista havainnoista. Julkaisin myös yhteenvedon talven 1983/1984 (GRÖNLUND 1984b) pöllötalvesta Kymenlaaksossa.

Muutettuani 1960-luvun lopulla Etelä-Pohjanmaalta takaisin täällä ei ollut minkäänlaista pöllökuuntelukulttuuria. Toin sen tänne lakeuksilta, jossa kuunteluretkiä oli harrastettu tuolloin jo vuosia. Siitä se lähti täälläkin 1970-luvun alussa. Ensin Kaakonkulmalla ja pikkuhiljaa se levisi myös muualle laaksokuntaan. Muutettuani Kouvolaan ja kun KyLY perustettiin 1977 otettiin pöllökuunteluretki esityksestäni mukaan yhdistyksen toimintasuunnitelmaan.

Ensimmäiset pari kuunteluani tein jo 1960-luvun puolella, Lapualla hiihtäen tehdyillä kuunteluretkillä kevättalvella 1968. Tuloksena oli ensimmäinen havaintoni huhuilevasta huuhkajasta. Olin aivan haltioissani tuosta havainnosta. Siinä oli sitä jotakin.

Palattuani Kymenlaaksoon ja Haminaan jatkuivat kuunteluretket Kaakonkulmalla. Pari retkeä tein kevättalvella 1970 kuulematta ainuttakaan huuhkajaa Kymenlaakson puolelta ja niinpä muutama kevättalvena ulotin retkeni myös Ylämaan puolelle, jossa kuulin 1971–1973 huuhkajakoiiraan kevätsoidinta kolmelta eri reviiriltä, joista osan joka vuosi.

Seison mäen päällä.
Metsien ympäröimällä, alueen
korkeimmalla. Kolmella taholla aukeavat
metsän takaa peltoaukeat. Puro ja
jokipahanen kahdella taholla. Järvi aivan
lähellä ja lampi hieman kauempana.
Kyläkaatopaikka kilometrin päässä. On
täysin hiljaista. Ei edes tuule. Matkin
huuhkajan soidinhuhuilua. Odotan hetken.
Kohta yksi vastaa, sitten toinen, kolmaskin
ja vielä neljäs. Kaikki jo melko lähellä.
Kiistelevät ja selvittelevät reviirirajojaan.
Ääneen yhtyvät vielä kaksi naarasta
omanlaisella äänellään. Olen häkellyksissä,
mutta riemuissani. Tämä ei tule enää
koskaan toistumaan.
Eikä ole toistunut.

Muutin Kouvolaan 1974, jossa asustin loppuvuoteen 1978, joten kuunteluretkeni ulottuivat noina vuosina pääasiassa vain Pohjois-Kymenlaaksoon. Mukavasti siellä noita huuhkajia tuntui olevan. Yhden kuunteluretken tosin tein myös Kaakonkulmalle, jossa lopulta kuulin itsekin ensimmäisen huuhkajan tällä alueella. Miehikkälässä sen kuulin. Samalla reissulla koukkasin Luumäen puolella, jossa sielläkin yksi huuhkain huhui. Piipahdin pikaisesti myös Ylämaalla missä samoin yksi äänessä. Usein tuli pistäydyttyä jatkossakin Luumäellä, koska sieltä pääsi mukavasti Vehkalahdelta Miehikkälään laajojen mäkien pilkkomien metsäalueiden kautta.

Nyt kun tuli omalta osaltani huuhkaja kuultua myös Kaakonkulmalla, niin jatkoa on seurannut vuosittain aina näihin päiviin. Mikä sen mukavampaa kuin pitää metsän keskellä kahvitaukoa täyden kuun loisteessa suuren pöllön huhuillessa viereisen vuoren laella. En luettele eri vuosien retkien ja huuhkajahavaintojen määriä koko Kymenlaakson alueelta. Niihin palaan luultavasti myöhemmin

laajemmassa koko KyLY:n aluetta koskevassa yhteenvedossa.

Alkuun tuntui, etten tule kuulleeksi huuhkajaa lainkaan Kaakonkulmalla, enkä minkäänlaista otetta saa lajiin. Kun nyt lähes 50 vuoden jälkeen on tullut jätettyä taakseen lähes 400 kuunteluretkettä ja tuhansia retkikilometrejä, niin onpa tuota hyppiötä tullut kuultua täältä Kaakonkulman nurkiltakin. Omien havaintojeni ja muiden avustuksella on nyt yli 80 soidinreviiriltä kertynyt yli 700 kevättalvista ääntelyhavaintoa, jotka koskevat joko koirasta tai paria. Venäjän puolelta kuultuja en ole laskenut mukaan, ellei reviiri ole ulottunut kummallekin puolelle valtakunnan rajaa.

Merkittävä osa soidinhavainnoista koskee vakiintuneita reviirejä, joilta on myös pesä- tai poikuehavaintoja. Osa taas koskee soidinreviirejä, joilta ei ole mitään pesintään viittaavaa. Ainakin osa näistä varmaan koskee pariutumaton koirasta. Joillakin paikoilla on käyty kuuntelemassa vain satunnaisesti, eikä pesiä ole edes etsitty.

Kesäkuun puolivälissä kaatopaikan liepeillä rotta-aterioilla kasvatettu poikanen voi hyvin ja vaatii tiukalla katseella emoltaan lisää syötävää.

Syyssoidinta en tässä yhteydessä käsittele, vaikka sillä on taatusti merkitystä niin parinmuodostukseen kuin myös vanhojen kumppaneiden parisuhteen vahvistamiseen ja tämän kautta tulevaan pesimäkauteen valmistautumiseen.

Salapoliisityötä ja hikipisaroita

Jos aikoo selvittää tietyltä alueelta huuhkajan pesimäkantaa, pitäisi etsiä kaikki pesät. Kaakonkulman kokoiselta alueelta näillä resursseilla tämä on täysin mahdollonta jo huuhkajan suuren reviirin vuoksi. Niin Suomessa kuin myös muualla Euroopassakin on todettu huuhkajan reviirin olevan noin 60 neliökilometrin kokoinen. Useasti reviirillä on lukuisia pesintään soveltuvia vuoria ja avoimia rinteitä, joilta ei useammankaan päivän etsinnällä pesää löydy. Kokemuksen myötä olen oppinut lukemaan luonnon merkkejä. Merkit maastossa usein löytyvät, tuoreita oksennuspalloja, ulostekalkkiroiskeita, höyheniä ja sulkia, jotka

osoittavat reviirin kyllä asutuksi, mutta huuhkajat ovat jättäneet pesinnän väliin. Tai pesä vain on kaikesta huolimatta jäänyt löytymättä. Näitä tapauksia aineisto paljastaa olleen ainakin 25.

Paras tapa selvittää alueen reviirimäärä löytyy pöllökuunteluretkelystä. Huuhkajan kauaskantava huhuilu kuuluu hyvässä säässä vähintään viiden kilometrin päähän, avoimesta maastosta tätäkin pidemmältä. Niinpä kuunteluretkien varrelta kuulee todennäköisesti kaikki äänessä olevat huuhkajat. Toistamalla kuunteluretket samoille reiteille ja suuntaamalla retket tasaisesti ja riittävän tiheään alueelle, saa jo melko luotettavan kuvan alueen huuhkajakannasta. Atrapin käyttöä tulee välttää viimeiseen asti. Jos ääntelevää huuhkaja ei kuulu tunnetulta reviiriltä useammallakaan käynnillä, niin vasta sitten atrapin käyttö on hyväksyttävissä, varmistuakseen reviirin asutuksi edelleen.

Paljon olisi myös apua, jos kaikki kuunteluretkiä harrastavat tallentaisivat havaintonsa Tiiraan ja rengastajat

myöskin tänne havaintonsa laittaisivat. Vaikkapa salattuina, jolloin vain yhteen-vetojen laatijat tai tutkijat saisivat nämä luottamukselliset tiedot käyttöönsä. Viimeiseksi keinoksi jääkin laittaa kysely kily-verkkoon tai osoittaa kysely suoraan esim. rengastajille ja käydä heidän luonaan hakemassa tiedot suoraan kotoa.

Kihlajaiset huuhkajavuorilla

Lähempää tuttavuutta tein huuhkajaan petolinturengastajana parinkymmenen vuoden aikana. Vuosina 1971–1991 rengastin huuhkajan pesä- tai maastopokasia lähes 200 yksilöä. Jätin petolinturengastukset vuonna 1992 nuoremmille rengastajille, jotka vielä jaksavat rämpiä noita mäkisiä maastoja loppukevään ja alkukesän helteisinä päivinä. Myös muut rengastukset lopetin ainakin toistaiseksi vuonna 2011.

Rengastuskautenani tein useimpina vuosina touko-kesäkuun vaihteessa viikon pituiset huuhkajan pesienetsintäretket, jolloin olin yhtäjaksoisesti maas-

tossa. Mukanani oli aina yksi tai kaksi avustajaa, jotka myös osallistuivat etsintään. Tärkeä tehtävä heillä oli myös olla varoittamassa huuhkajan hyökätessä ja toimia pelastustehtävissä mikäli vuorenjyrkänteiltä sattuisi putoamaan.

Kaakonkulmalla on vuosina 1970–2018 rengastettu yli 140 huuhkajapoikueesta lähes 300 pesä- tai maastopoikasta (Miehikkälä 146, Vehkalahti 60, Virolahti 51 ja Luumäki 36 sekä Ylämaa 2). Keskimäärin joka poikueesta varttui rengastusikään noin 2 poikasta. Poikkeuksen teki tuo ainut Luumäen pari, joka tuotti kaatopaikan turvin 10 vuoden aikana joka vuosi 3 poikasta, yhtenä 2 poikasta, joka korvautui yhtenä vuotena 4:llä, joten tämän superparin keskimääräiseksi poikastuotoksi tuli 3 poikasta/vuosi ja poikue.

Maastopoikueita, joissa poikasia 2+2, yhdyttiin kahdella taholla. Varmuudella todettiin pesintä myös neljällä mäellä, joilta ei poikasia enää tavoitettu. Tuhoituneita pesiä löydettiin peräti 19, yhdeltä pesältä poikaset oli tapettu, muutamalla oli tuho tapahtunut ihmisen häirinnästä johtuen ja osasta jäi epäonnistumisen syy selviämättä. Parissa tapauksessa metsäammattilainen oli osunut pesälle vahingossa, mutta näitä useammin ihmisen uteliaisuudella oli ollut ikävät seuraukset.

Kaakonkulman huuhkajien rengastusmääristä ei pysty tekemään kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä kannanvaihteluista, koska esim. Vehkalahtien osalta en ole saanut kaikkien rengastajien tietoja vuoden 1991 jälkeen kun itse täältä lopetin rengastukset. Miehikkälä-Virolahden alueella on edelleen koluttu huuhkajamäet ja rengastustiedot olen saanut käyttööni alueen rengastajilta. Luumäellä ja Ylämaalla ei ole pesiä etsitty enää vuosikymmeniä, joten tältäkin alueelta puuttuvat vertailuaineistot.

Huuhkajanuorukaiset itsenäistyvät loppusyksyn aikana, jo ennen kuin vanhoilla alkaa syyssoidin. Levittäytyvät silloin laajalle alueelle. Rengaslöytöjä minulle on kertynyt useita kymmeniä. Pisimmillään karkaavat omien rengas-

Elokuun alussa poikaset ovat jo varttuneet ja tekevät lentomatkoja pesäpaikan ympäristössä, mutta pysyvät edelleen kaatopaikan läheisyydessä emojen ruokittavina.

löytöjeni perusteella 100–130 km:n päähän. Yksi löytyi 8 vuoden jälkeen 170 km:n päästä ja yksi oli kolmessa vuodessa päätynt peräti 280 km:n päähän. Valtaosa löydöistä tulee 50–100 km:n päästä, ja sen alle löytyneet ovat lähes kaikki ensimmäistä elinvuottaan viettäviä lintuja. Ihme kyllä ei yhtään löytöä ole tullut itärajan takaa. Luulisi osan siirtyneen sinnekin. Varsinkin noista rajan pinnassa olevista kunnista.

Valitettavasti ensimmäisen elinvuotensa aikana monet kokemattomat nuorukaiset kuitenkin menehtyvät. Ne jotka oppivuodestaan selviävät, asettuvat aikanaan hyväksi toteamalleen alueelle ja valtaavat oman reviirinsä ja niin on taas yksi mäki saanut uuden asukkaan.

Ruokapöydän antimet

Eipä tuo nirsoile ravinnon osalta, ruokalistalta löytyy kaikkea hyönteisten ja nuorten kettujen väliltä. Ei sitä turhaan sanota maailman monipuolisimmaksi petolinnuksi ravintonsa osalta. Erikosimpia ovat olleet jopa kalat ja sammakot. Yhdellä löytämälläni pesällä olivat

erikoistuneet siileihin, joiden piikikkäitä nahkoja löytyi useita sekä oksennuspalloja, joissa oli pelkästään sulamattomia siilimpiikkejä, joten ovat vetäneet näitä masuunsa nahkoineen päivineen. Näitäkin oli kerran päätynt saaliksi löytämälläni pesälle. Vesistöjen läheisyydessä lokki- ja vesilinnut päätyvät usein ruokalistalle.

Myyrät ja eritoten vesimyyrät muodostavat kuitenkin, niin painoltaan kuin määrältään, suurimmat osuudet huuhkajan ravinnosta. Linnut, rastaista sorsiin ja lokkeihin, ovat myös hyvin edustettuina, myös haukkojen ja muiden pöllölajien jäänteitä löytyy usein pesiltä. Maatilojen kissatkin joutuvat joskus saaliiksi. Yksi ravintokohde on vielä mainitsematta. Ja sehän on tietysti rotta. Kaatopaikkojen liepeillä pesivät huuhkajat syövät lähes yksinomaan näitä ja vieläpä ympäri vuoden. Poikkeuksen tekevät lokki- ja varislinnut, joita päätyy ajoittain myös kaatopaikkahuuhkajien ruokalistalle.

Selvitin huuhkajan pesimäaikaisen ravinnon koostumusta vuosina 1967–72 keräämällä saalisjätteitä viideltä pesältä Kaakonkulman tutkimusalueelta

Emo hautoo vielä tiukasti huhtikuun puolivälissä kivijärkäleen alla olevassa onkalossa.

(GRÖNLUND & MIKKOLA 1974). Nisäkkäät muodostivat siitä 83 % ja linnut 10,7 %, sammakoiden ja kalojen osuus oli 6,3 %. Nisäkkäitä oli kaikkiaan 14 lajia, eniten myyriä ja muita pikkunisäkkäitä, mutta myös piisameita, liito-oravia, oravia, jäniksiä ja kärppiä.

Runsain oli vesimyyrä, joiden osuus oli kaikista saaliselämistä peräti 52,2 %, mutta esim. rottien osuus vain 7,3 %. Eri lintulajeja oli kaikkiaan 19, joiden osuudet kokonaissaalismäärästä vaihtelivat 0,2–1,8 % välillä, nämä käsittivät uikkuja, koskeloita, sotkia, sorsia, lokkeja, kahlaajia, kanalintuja, varislintuja, haukkoja ja muutamia keskikokoisia lintuja sekä pikkulintuja. Tässä on kuitenkin huomioitava, että näytteet kerättiin vain luonnonympäristössä sijainneilta pesiltä, eikä mukana ollut lainkaan kaatopaikkapesintöjä.

Erikoiseksi asian tekee se, että vaikka huuhkaja käyttää monipuolisesti kaikkea tarjolla olevaa ravintoa, niin myyräkan-
tojen vaihtelu näyttää heijastuvan myös huuhkajan pesintään. Huonoina myyrävuosina osa jättää pesinnän kokonaan väliin tai munii pienemmän pesueen.

Tämä koskee myös kaatopaikkahuuhkajia, vaikka ravintoa on tarjolla yllin kyllin. Myyrien runsaus reviirillä näyttäisi laukaisevan pesintävietin ja päinvastoin heikentävän sitä silloin kun siimahäntiä vilistää vähemmän maastossa.

Jylhiä maisemia

Huuhkaja valitsee useimmiten pesäpaikakseen jylhän vuoren tai korkean mäen, jonka laelta se myös kajauttelee soidinhuuilunsa. Toisinaan se hyväksyy matalammankin mäennyppylän tai kumpareen, joskus jopa avoimelta tasamaalta voi pesän löytää kiven kupeesta tai kaatuneen puun pystyyn nousseen juurakon suojasta. Varsinkin kaatopaikkojen läheisyydessä tällainen vaatimaton pesäpaikkakin kelpaa. Pääasia on, että reviiriltä löytyy ravintoa. Valituilla pesäpaikoilla on siis tärkeitä, että reviirillä on tarjolla myös otolliset ja avoimet saalistusmaat; peltoa, niittyä, suota tai hakkuuaukkoa tms. Parhaita saalistusmaita ovat ehdottomasti kaatopaikat, rantaniityt ja ojitetut pellot, joilla vilistävät rotat ja vesimyyrät.

Pesäpaikoille ja alueille, joilla tiedetään huuhkajan asustavan ei ole syytä turhaan mennä niihin aikoihin kun huuhkajalla on pesintä menossa. Jos huuhkajaemo tulee haudonta-aikana tai pienten poikasten aikana karkotetuksi pesältä, on suuri vaara olemassa, että pesintä epäonnistuu. Se ei välttämättä hylkää pesäänsä, mutta munat ja poikaset saattavat tuhoutua tai poikaset kuolla kylmän tai helteisen sään vuoksi tai munan sikiökehitys keskeytyä.

Tästä minulla on muutamia esimerkkejä. Vehkalahtelaisella, vuoden takaisella hakkuulla oli metsuri tekemässä traktorilla laikutusta, kun huuhkaja heittäytyi siivilleen ison kiven kupeessa olevasta munapesästään. Toinen tapaus sattui Miehikkälässä harvassa kuusikkorinteessä, kun metsäteknikko oli merkitsemässä leimikkoa, jolloin huuhkaja lähti pienten poikasten päältä pesästä, joka sijaitsi pienen kumpareen kyljessä. Sain näistä kummastakin tiedon ja kävin paikoilla muutaman päivän päästä. Kummatkin pesinnät olivat epäonnistuneet, munia tai poikasia ei niissä enää ollut.

Huuhkajasta ja muista petolinnuista maksettiin pitkään jopa tapporahoja.

Korppi on voimakkaasti yleistynyt viimeisten vuosikymmenten aikana. Samalla kallioisella metsäseudulla huuhkajan kanssa elävältä korpilta ei mikään jää näkemättä. Tarkalla silmällä se on oppinut pitämään ihmistä silmällä yläilmasta. Tietoisena siitä, että ihminen aiheuttaa häiriötä luonnossa ja pelästyttää monia lintuja pesiltään, se on oitis paikalla kun ihminen on poistunut ja hautova lintu ei ole ennättänyt takaisin pesälleen ja niin vahinko pääsee tapahtumaan. Joitakin tällaisia tapauksia olen todennut. Varsinkin metsäkanalintujen kohdalla.

Huuhkajamäille ei kannata mennä turvallisuussyystäkään. Ns. aggressiivinen aines huuhkajaemojen keskuudessa lisääntyi samalla kun kanta lähti nousuun. Sen on muutama rengastaja tai joku muu sattumoisin pesäpaikalle osunut

saanut kokea ja joutunut käymään terveyskeskuksessa vammoja paikkaamassa. Aikaisemmin nämä hyökkäilevät emot saivat metsästäjien toimesta ”lyijymyrkytyksen”. Nyt tilanne on normalisoitunut, joten huuhkajien kynsiä on syytä varoa. Äänettömästi lentävä huuhkaja saattaa yllättää kokeneenkin pöllömiehen ennen kuin on myöhäistä.

Hiljaista Kaakonkulmalla

Huuhkajakanta oli pitkään alhainen Kaakonkulmalla. Aina 1970-luvun puoliväliin tultaessa. Tähän oli useita syitä. Suurempana lienee ollut lajin vimmattu vainoaminen. Huuhkajasta ja muista petolinnuista maksettiin pitkään jopa tapporahoja. Maksaminen kun lopetettiin, niin vanhoissa jermuissa petoviha istui

vielä pitkään. Kokivat kaikki petolinnut, huuhkajan mukaan lukien, kilpailijoina, jotka söivät ”heidän riistansa”. Muilla ei siihen ollut oikeutta, vain heillä ja jokaisen kohdalle osunut koukkunokka piti hävittää.

Vaivoja ei säästetty, mm. huuhkajien pesiä etsittiin ja poikaset tapettiin vuosi toisensa jälkeen, ellei emoja oltu onnistuttu myös sieltä tappamaan. Sekin heiltä onnistui, mm. rautoja viriteltiin pesille, ja poikasille ruokaa tuovat emot jäivät jaloistaan kiinni ja kokivat näännyttävän kuoleman ja lopulta myös poikaset lopetettiin elleivät olleet jo nälkäkuoleman kokeneet.

Myös hakkuut pesimäpaikkojen läheisyydessä saattoivat olla yhtenä syynä. Varsinkin jos ne ajoittuivat pesimäkaudelle. Myös metsäautoteiden rakentami-

Huuhkajan ruokapöytä on melko lohduuttoman näköinen, mutta vähänpöytä se siitä välittää, pääasia että ruokaa on runsaasti tarjolla.

Maksaminen kun lopetettiin, niin vanhoissa jermuissa petoviha istui vielä pitkään.

nen ja uusien asuinalueiden levittäytymisen reviereille tai aivan sen tuntumaan saattoivat ajaa huuhkajat evakkoon.

Ei niin huonoa, ettei jotakin hyvääkin seuraa. Hakkuilla oli huuhkajan kannalta myös positiivinen vaikutus. Useita kalliionaluslehtoja hakattiin, jolloin syntyi uusia pesintään soveltuvia avoimia rinteitä ja hakkuuaukot toivat lisää saalistusalueita.

Huuhkaja oli pesimäaikana rauhoitettu vuodesta 1966 lähtien ja kokonaan vuodesta 1983, mikä toi lopulta helpotusta sen elämään. Ikääntyneet huuhkajavihaajatkaan eivät enää jaksaneet tarpoa noita mäkisiä huuhkajamaita. Nuoremmistakaan tähän ei enää ollut, sen verran mukavuutta rakastavia olivat, joka paikkaan piti päästä maasturilla, mönkijällä tai lumikelkalla, maastojoiriin heistä ei enää ollut. Valistuksen kautta asenteetkin olivat vähän ker-

rallaan muuttuneet huuhkajalle myönteiseksi, eikä nuorempi metsästäjäpolvi enää lajia kokenut kilpailijaksi, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta.

...sitten alkoi nousukausi

1970-luvun alkupuolella kuunteluretkiä tehtiin vähänlaisesti Kaakonkulmalla. Minä olin lähes ainut, joka niitä teki. Myös pesien etsinnät jäivät tuolloin vähiin. Autottomana ja vielä työelämässä mukana olevana siihen ei minullakaan ollut paljon mahdollisuuksia. Ajokortin ajoin vasta 1975 ja hankin ensimmäisen auton. Nyt siihen oli mahdollisuuksia, mutta Kouvolassa tuohon aikaan asuessani kuunteluretkeni suuntautuivat pääasiassa Pohjois-Kymenlaaksoon.

Yhä useammin 1970-luvun puoliväliin tultaessa huuhkajia alkoi kuulua Kaakonkulmalla useammalta taholta ja pesiäkin alkoi löytyä. Nousukausi jatkui läpi 1980- ja 1990-lukujen. Tätä jatkui jonkin aikaa vielä 2000-luvun alkupuolella.

...ja paluu lähes lähtöruutuun

Sitten suuntaus muuttui, varsinkin ensimmäisen vuosikymmenen puolivälistä eteenpäin yhä useampi reviiri autioitui ja 2000-luvun toisen vuosikymmenen loppupuolella oltiin jo lähes lähtöpisteessä, 1970-luvun alun tilanteessa.

Pitkään pohdin syytä. Siihen tulokseen tulin, että syynä oli kunta- ja kyläkaatopaikkojen sulkeminen yksi toisensa jälkeen 2000-luvun alkupuolella. Kaatopaikat ruokkivat ja pitivät lukuisia

Sorsa on päätenyt huuhkajan ruokalistalle lumen vielä peittäessä maan helmikuun puolivälissä.

Kaatopaikan tuhatpäisestä
lokkiparvesta useiden kohtalona
on joutua huuhkajan saaliiksi.

huuhkajareviireitä elinkelpoisina sata- ja tuhatpäisten rottalaumojen ansiosta. Jokaisella kaatopaikalla oli oma kaatopaikkahuuhkajaparinsa tai jopa useampia. Yksi Kaakonkulman kyläkaatopaikka elätti peräti neljää pesivää paria, jotka kasvattivat poikasiaan eri suunnilla kaatopaikalta. Aika kaukaa tulevat rottajahtiin kaatopaikoille, jopa viiden kilometrin päästä tai ehkä kauempaakin.

Helpolla ravinnolla, kaatopaikkojen rotilla, pitkään eläneet ja poikasiaan kasvattaneet huuhkajat olivat pulassa. Osa näistä siirtyi asutuskeskuksiin ja kaupunkikeihin, joissa oli tarjolla runsaasti ravintoa; puluja, lokkeja, sorsia, kaneja ja jopa niitä tuttuja rottia. Tämä oli lyhytaikaista kehitystä. Huuhkajat eivät sopeutuneet kaupunkilaiselämään, eikä city-huuhkajia enää taida olla missään.

Nyt ollaan mielestäni normaalilanteessa ja kanta on luonnollinen. Kaatopaikkavuosina kanta oli luonnoton ja ylisuuri. Seurauksena oli, että kaatopaikkahuuhkajien jälkeläiset eivät välttämättä seuranneet emojensa jälkiä, vaan asettuivat uusille luonnollisille reviireille, vääristäen luonnon tasapainoa. Aika näyttää pysähtyykö huuhkajakannan taantuma tähän.

Kaatopaikkahuuhkajat

Kaakonkulmalla oli joka kunnassa omat kaatopaikkansa. Haminassa kaatopaikka sijaitsi Kirkkojärven rannassa Meltissä, josta siirtyi Vehkalahdelle, Reitkallin Ruokosuolle, Miehikkälässä kaatsi sijaitsi Kylmälän Rakolassa, ja Virolahdella se oli aluksi Virojoen Repokivenkankaalla, josta siirtyi myöhemmin Haaviston Oravankorpeen. Vehkalahdella oli Ruokosuon lisäksi ainakin kaksi kyläkaatopaikkaa, Metsäkylässä ja Ihamaalla. Mahdollisesti muitakin kyläkaatopaikkoja oli vielä jossakin, joista minulla ei ollut tietoa. Lisäksi Luumäen Taavetin kaatopaikka sijaitsi Heimalassa noin 6 km:n päässä Miehikkälän ja Vehkalahden rajasta. Ylämaan mahdollisesta kaatopaikasta minulla ei ole tietoa.

Haminan Meltin kaatopaikan aikoina ei huuhkajasta ollut hajuakaan Haminan

liepeillä. Kaikilla muilla Kaakonkulman alueilla kuitenkin niitä alkoi asettua kaatopaikkojen ympäristöön huuhkajakannan runsastuttua. Nousukauden aikoihin tulkitsin 28 parin ainakin teoriassa hyötyneen kaatopaikoista. Kriteerinä pidin enintään viiden kilometrin päässä olevaa pesämäkeä kaatopaikasta. Kaatopaikkojen sulkeuduttua 2000-luvun alkupuolel-

la huuhkajan kuuli tai pesän löysi näiden tuntumasta entistä harvemmin. Vuonna 2018 tulkitsin kaatopaikkahuuhkajia olevan jäljellä enää 12 reviirillä. Nämä sijaitsevat suuremmalta osin alueilla, joissa on laajat peltoaukeat ja useimmiten myös kosteikkoja, reheviä järviä rantaniittyneen ja peltoja halkoo mutkittelevia jokia tai puroja sekä runsaasti avo-ojia. Luu-

mäen kaatopaikkaan ja sen mahdollisiin huuhkajiin minulla ei ole ollut yhteyksiä enää vuosikausiin.

Homma jatkuu

Aihetta tulen luultavasti käsittelemään myöhemmin laajemmin, koko Kymenlaakson osalta. Erityisesti tulen kiinnittämään huomioni siihen miten kunta- ja kyläkaatopaikat mahdollisesti vaikuttivat huuhkajakannan nousuun aikoinaan ja myöhemmin sen taantumiseen.

Tähän tarvitsen muiden apua. Erityisesti kaipaan havaintoja huuhkajan esiintymisestä kaatopaikkojen liepeiltä, eli noin 5 km:n etäisyydeltä näistä vuosilta 1970–2019. Tiedoissa tulisi ilmetä onko kyse soidinhavainnosta, pesälöydöstä ja pesintätuloksesta sekä rengastettujen poikasten määristä ja kuoriutumattomista munista sekä tuhoutuneista pesistä jne. Kaikkia havaintoja käsitellään luottamuksellisina, eikä tarkkoja pesäpaikkoja ilmoiteta missään muodossa.

Kaikkia entisiä kaatopaikkoja en tiedä, enkä niiden sijaintia, joten näistäkin saa laittaa tietoa. Jos tiedätte milloin nämä suljettiin, niin näitäkin tietoja kaipaan. Kaakonkulman kaatopaikat tunnen ja niiden historian. Elimäen, Iitin, Jaalan, Kouvolan, Kuusankosken, Pyhtään, Ruotsinpyhtään ja Valkealan mahdollisista kaatopaikoista minulla ei ole tietoa. Anjalankosken Keltakankaan kaatopaikan tunnen, mutta oliko sitä ennen kaatopaikat myös muualla, kuten Anjalassa ja Sippolassa jne. Luumäellä, Taavetin eteläpuolella, olleen kaatopaikan tiedän, mutta Ylämaalta minulla ei kaatopaikasta ole tietoa.

Edellä olevassa en kiusannut teitä kovinkaan paljon nippelitiedoilla, taulukoilla ja käppyröillä. Tähän ei ollut syytä, koska aineisto perustui pitkälti, osin satunnaisesti tehtyihin havaintoihin. Varsinkin syrjäseuduilta. Rengastusaineistokin oli puutteellinen, koska kaikkia alueen rengastustietoja ei ollut käytettävissäni. Tarkemman raportin aika tulee myöhemmin ”tieteellisemmässä” julkaisussa, joka on jo työn alla.

Kaakonkulman huuhkajatutkimusalue 1970–2018. Kartassa vanhat kuntarajat ennen kuin Vehkalahti liitettiin Haminaan. Uusi 2018 valmistunut moottoritie Haminasta Vaalimaalle näkyy myös kartassa. Moottoritie kulkee muutaman reviirin läpi, yksi pesäpaikka jäi jopa tielinjauksen alle. Kartta: Tapio Tohmo

Tavoitteeni on kiertää kuuntelemassa kaikki Kaakonkulman entiset kaatopaikat kevättalven 2019 aikana vähintään kahdesti, mahdollisesti useamminkin. Muut Kymenlaakson entiset kaatopaikka-alueet on aikomukseni myös läpikäydä kuuntelemassa kevättalvella 2020 useampaan kertaan.

Tarkoitus on hankkia myös vertailuaineistoa muualta Suomesta ja katsoa onko kehitys huuhkajan osalta ollut samansuuntainen kuin Kymenlaaksossa. Jos tämä toteutuu, niin tarkoitukseni on julkaista tämä aineisto yksin tai jonkun pöllötutkijan kanssa kimpassa. Onko julkaisufoorumi Lintukymi tai jokin muu, sen aika näyttää.

Lopuksi

Tutustukaa huuhkajaan lähemmin kirjallisuudesta, esim. tuohon Mikan upeaan Suuri pöllö -teokseen (HONKALINNA 2010), Murtomäen Huuhkaja-kirjaan (MURTOMÄKI 1971), Suomen Lintujemme katoava aateli -kirjaan (SUOMINEN 1967) sekä Wilamon ja Vuorisen teokseen Huuhkajavuorella (WILLAMO & VUORINEN 2008), jotka saattavat löytyä verkkokaupoista tai ainakin kirjastoista. Huuhkajatutkimuksista on paljon julkaistua tietoa, mutta niiden kaivelun jätän lukijoille. Lukea kannattaa myös nuo minun aikoinaan julkaisemani pöllöraportit Lintukymissä, näistä en tiedä löytyvätkö enää KyLY:n arkistosta, mutta minä voin lähettää niitä sähköpostin liitetiedostoina tai postitse postikuluja ja kohtuullista kopiointi- ja skannausmaksua vastaan.

Kiitokset

Kiitän kaikkia jotka ovat aikoinaan ja vielä lähivuosina luovuttaneet huuhkajatietonsa käyttööni. Aivan erityisesti haluan kiittää Kaakonkulman rengastajia, Jari Hostikkaa, Roope Elfvingiä ja Hannu Repoa, jotka kaivoivat lyhyellä varoitusajalla rengastustietonsa ja kaiken muun mahdollisen tiedon rengastusreviiriensä huuhkajista.

Tässä olen mielipuuhaani, rengastamassa huuhkajanpoikasta loppukevällä 1989 Miehikkälässä, vuorenjyrkänteen alaosan tasanteella.

Kirjallisuus

- GRÖNLUND, S. 1978: Kymenlaakson pöllöt 1978. – Kymenlaakson Lintutieteellinen Yhdistys ry:n jäsen- ja tiedonantolehti 2/78:32–38.
- GRÖNLUND, S. 1980: Pöllöjen pesimäaikaisesta esiintymisestä Kymenlaaksossa 1979. – Lintukymi 2:29–37.
- GRÖNLUND, S. 1982: Pöllöjen pesimäaikaisesta esiintymisestä Kymenlaaksossa 1980–1981. – Lintukymi 4:13–19.
- GRÖNLUND, S. 1983: Pöllöjen pesimäaikainen esiintyminen ja pesintä 1982 Kymenlaaksossa. – Lintukymi 5:38–43.
- GRÖNLUND, S. 1984a: Pöllöjen pesimäaikainen esiintyminen ja pesintä Kymenlaaksossa 1983. – Lintukymi 6:24–29.
- GRÖNLUND, S. 1984b: Pöllötalvi 1983/1984 Kymenlaaksossa. – Lintukymi 6:49–52.

- GRÖNLUND, S. 1985: Pöllöjen esiintyminen ja pesimäaikainen esiintyminen Kymenlaaksossa 1984. – Lintukymi 7:14–17.
- GRÖNLUND, S. 2017: Kokemuksia pöllökuunteluretkelystä Kymenlaaksossa. – Lintukymi 1/2017:16–21.
- GRÖNLUND, S. & MIKKOLA, H. 1974: Huuhkajan ravinnosta Kymenlaaksossa. – Kymenlaakson Luonto 15:13–17.
- HONKALINNA, M. 2011: Suuri pöllö. – Omakustanne. 1–159.
- MURTOMÄKI, E. 1971: Huuhkaja. – WSOY. 1–83.
- SUOMINEN, T. 1967: Lintujemme katoavaa aatelia. – WSOY. 96–113
- WILLAMO, H. & VUORINEN, L. 2008: Huuhkajavuorella. – Maahenki. 1–199.

Kirjoittajan osoite:

seppo.k.gronlund@gmail.com

Eräs aamu

sademetsässä

Teksti ja kuvat: Petri Parkko

*Oli marraskuu 2017 ja
olimme vaimoni Luran
kanssa jälleen hyvin
kaukana kotoa...*

Bengalinpitta on ainut Sri Lankassa tavattava pittalaji.

Sademetsän uumeniin johtaa kapea ja huonokuntoinen tie, johon rankkasade on uurtanut syviä uria.

Heräilimme puoli kuuden maissa Sinharajan sademetsäalueen tuntumassa, Sri Lankan eteläosassa. Nautimme hyvän aamiaisen kuistilla kuunnellen taustamusiikkina srilankanviidakkokanoja (*Gallus lafayettii*) ja bengalinpittoja (*Pitta brachyura*). Teeviljelmän poluilla ruokaili viidakkokanaaaraita ja pian myös upean värinen koiras tuli näkyvästi paikalle kiekumaan – jos linnun karheaa käkimistä voi sellaiseksi kutsua. Bengalinpitta osoittautui Sri Lankassa aika yleiseksi lajiksi, kun sen vihellyksen oppi ensin tuntemaan. Onnistuimme myös näkemään linnun useita kertoja. Majoituspaikkamme ylä-

Hyönteisiä pyydystäviä kannukasveja esiintyy myös Sri Lankassa.

puolella lenteli neljä muodoltaan helposti tunnistettavaa intiantöyhtökiitäjää (*Hemiprocne coronata*). Sää oli hyvä ja odottelimme jo malttamattomina aamun sademetsäretkeä.

Aina iloinen tuk-tuk-kuskimme tuli hakemaan meitä majoituspaikkamme pihasta ja kuoppainen, mutta onneksi varsin lyhyt ajomatkamme kansallispuiston opastuskeskukselle alkoi. Monessa maassa puistojen portit avautuvat aamulla tiettyyn kellonaikaan, eikä sisälle ole mitään asiaa ennen sitä. Näin on valitettavasti asian laita myös Sri Lankassa. Pääsimme kuitenkin jo auringonnousun aikaan oppaamme perässä portille, josta alkoi jännittävä kävely vettä tippuvaan ja sumuiseen metsään.

Retkemme alkoi hyvin, sillä endeeminen ja hyvin odotettu sarvinokkalaji, srilankantoko (*Ocyeros gingalensis*), ruokaili korkealla puussa aivan opastuskeskuksen läheisyydessä. Ensimmäistä elistä ei tarvinnut siis kovin kauan odotella.

Sademetsän polut olivat melko helppoja kulkea. Vaikka ne olivat kivisiä, oli reitin alkupäähän valettu betonia ja kouvolalaisillehan se oli kotoisaa. Oppaallamme ei ollut kiikareita, kuten ei muillakaan Sri Lankassa tapaamillamme luonto-oppailla. Vain sateenvarjo varustuksenaan kaveri löysi kuitenkin koko ajan lintuja, liskoja, käärmeitä ja mielenkiintoisia hyönteisiä polun varsilta. Kauniita orkideoja (*Bam-*

boo Orchid) näkyi monin paikoin. Tulimme pian lipuntarkastuspisteelle, jossa kiemurteli myrkyllinen kyy, Sri Lanka Green Pit Viper (*Trimeresurus trigoniceps*), jota ihaillessani huomasin kenkieni olevan aivan veressä. Vaikka olin teipannut sukat punttien päälle, olivat juotikkaat työntyneet sukkien läpi ja niitä oli monta! Ei mitään kovin miellyttävää, mutta tietyt jutut on pakko kestää, jos haluaa nähdä sademetsää... Ja meidän halusimme.

Poluilla ruokaili luottavaisia viidakkokanoja ja niitä kuvatessamme kuulin oppaalta hätkähdyttävän sanan: ”frogmouth”. Olimme pitäneet pöllökehrääjiä todella hankalina löydettävänä, mutta kurkistus oppaan osoittamaan

Osa srilankanviidakkokanan kukoista tepasteli näkyvästi poluilla.

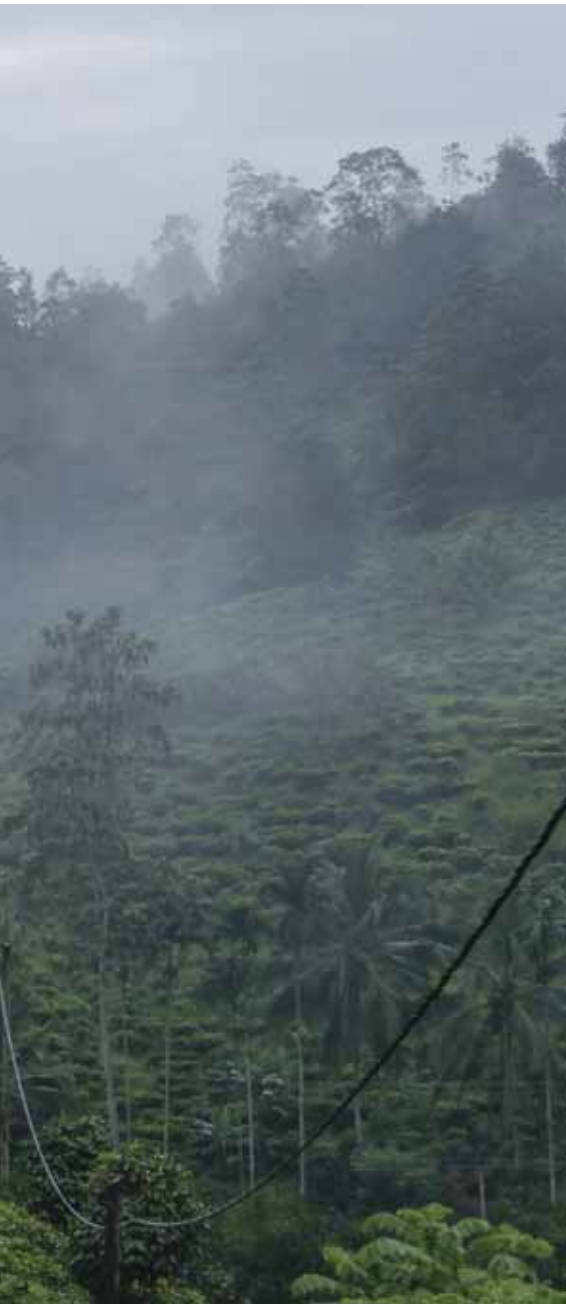

suuntaan, alarinteeseen lehtien alle, ja siellähän ne vierekkäin torkkuivat: koiras ja naaras srilankanpöllökehrääjä (*Batrachostomus moniliger*). Upeita lintuja, joiden suojaväri on omaa luokkaansa. Mieliala oli korkealla jatkaessamme kävelyä oksiston alla. Puroissa virtasi vettä ja poluilla oli sateen jäljiltä lätäköitä. Polun reunassa ruokailivat retkemme ensimmäiset srilankankirjorastaat (*Geokichla spiloptera*), joita pääsimme myös kuvaamaan. Polkujen läheisyydessä viihtyivät myös erikoisessa asennossa kivien päällä istuvat endeemiset liskot, Black-spotted Kangaroo Lizard (*Otocryptis nigristigma*), joita näimme useita.

Meluisan srilankanpyyfasaanin (*Galloperdix bicalcarata*) ääntelyä kuului usein, mutta aran linnun näkeminen, sen ruokaillessa sademetsän pohjalla, on hyvin vaikeaa. Meitä kuitenkin onnisti ja pääsimme rauhassa katselemaan parven ruokailua karikkeella. Srilankanpyyfasaanilla (outo suomalainen nimi) on punaiset jalat sekä silmänympärykset ja vatsapuoli on täynnä valkeita pitkittäisviiruja. Linnut tonkivat kariketta alle kahdenkymmenen metrin päässä, mutta valoa siivilöityi sademetsän pohjalle niukasti ja kuvaaminen oli siksi melkein mahdotonta.

Minulla oli Sinharajassa (ja oikeastaan koko Sri Lankassa) yksi haave ylitse muiden ja se oli srilankanloistoharakan (*Urocissa ornata*) näkeminen. Kun metsästä alkoi kuulua harakkamaista räkätystä, iski paniikki; eihän sademetsästä löydä tällaisia värikkäitäkään lintuja oikein millään. Poistuin polulta itsekseni äänen suuntaan ja kiikaroin korkealle puihin... ja siinä se oli. Lintu oli tietenkin vielä upeampi kuin olin odottanut: hohtavansinisellä linnulla oli punainen nokka ja jalat. Pää, rinta ja niska olivat punaruskeat, samoin siivet. Sinisessä pitkässä pyrstössä oli valkoinen kärki. Emme päässeet ”mässäilemään”,

Endeemiset srilankankirjorastaat ruokailivat sademetsän karikkeilla.

mutta hartaasti odotettu elis oli hoidettu. Toiveena oli tietenkin vielä uusi tapaaminen ja linnun kuvaaminen.

Vain Sri Lankassa esiintyvät erittäin uhanalaiset apinat, purppuranaamalangurit (*Trachypithecus vetulus*), hallitsivat Sinharajan aamuista äänimaisemaa, mutta kuulumme ja näimme vielä hienoja lintujakin: vilkkaita ja uteliaita srilankanviidakkotimaliteita (*Pellorneum fuscicapillus*) ja srilankanrillejä (*Zosterops ceylonensis*) ruokaili polun varrella. Onnistuimme näkemään hyvin myös endeemisen srilankankukastajan (*Dicaeum vincens*). Kasvillisuudessa vilkkaasti liikkuneilla mustapäätimalleilla (*Rhopocichla*

Srilankanviidakkotimalit etsivät selkärangattomia kuivuneiden lehtien alta.

Valkokulmabulbuli on Sri Lankassa yleinen laji, jonka löytää helposti myös kylien liepeiltä.

atriceps) ei ollut musta pää, vaan leveä, mustaotsalepinkäistyyppinen rosvonnaamari. Vähän avoimemmissa paikoissa näkyi muutamia keltaisia töyhtöhuppubulbuleita (*Pycnonotus melanicterus*); yllättäen sekin laji on endeeminen. Valkokulmabulbuleita (*Pycnonotus luteolus*) näkyi Sinharajassa usein ja laji oli yleinen myös kylissä.

Muutamien kilometrien kävelyn jälkeen oppaamme päätti yllättäen kääntyä takaisin. Polun varrella oli ruokaillut äskettäin norsu, joka olisi voinut olla metsässä hyvin vaarallinen. Emme alkaneet kiistellä kokeneen kaverin kanssa asian vakavuudesta, vaan lähdimme kiltisti kävelemään kohti opastuskeskusta. Pian opas löysi meille hienon kuollutta puunlehteä jäljittelevän sirkkan (*Chorotypus*). Hän lupasi myös korvata meille lyhentyneen reitin hyvin harvinaisella srilankankottaraisella (*Sturnornis albofrontatus*). Olin vähän epäileväinen, mutta pitihän sitä yrittää. Menimme yhdelle sivupolulle, jonka varrella oli tehty usein havaintoja lajista. Kovin kauan emme joutuneet odottamaan, kun näimme ensimmäisen kottaraisen lennossa hyvin kaukana. Erottin kiikareilla juuri ja juuri ylä- ja alapuolen värieron. Paska pinna! Seuraavalta näköalapaikalta staijaamalla löysimme kuolleen puun latvuksesta kaksi yksilöä ja nyt näimme linnut varsin mukavasti. Tunnelma kohosi jälleen. Siinä auttoi tietysti myös lähellämme ruokaillut hieno endeeminen srilankanseppä (*Psilopogon flavifrons*).

Kuivunutta lehteä jäljittelevä sirkka on esimerkki sademetsän lukuisista sopeumista.

Olimme jo palaamassa takaisin opastuskeskukselle, kun sademetsästä alkoi kuulua kovaa meteliä: suuri lintuparvi lähestyi polkua. Tiesimme aiemmilta Kaakkois-Aasian matkoiltamme, että kyseessä oli bird wave. Se tarkoittaa ruokailevaa lintuparvea, johon voi kuulua lukuisia eri heimoihin ja sukuihin kuuluvia lintulajeja. Parvi saattaa liikkua hyvinkin nopeasti, ja tyypillisesti jokainen tarkkailija onnistuu näkemään eri lajit. Täs-

sä parvessa oli useita endeemisiä lajeja, joista minusta upein oli kääkilintuihin kuuluva harvinainen punanaamamal-
koha (*Phaenicophaeus pyrrhocephalus*). Harmaapäiset srilankannaurutimalit (*Garrulax cinereifrons*) ruokailivat ajoit-
tain avoimesti polulla ja sain jokusen
kuvan niistä. Laji on valitettavasti arvi-
oitu erittäin uhanalaiseksi. Oranssinok-
kaiset srilankantimalit (*Turdoides rufes-
cens*) ruokailivat lehvästössä, jossa näkyi
myös hieno intiantrogoni (*Harpactes
fasciatus*). Upeat valkoisen muodon pa-
ratiisimonarkit (*Terpsiphone paradisi*)
viilettivät ohitsemme pitkät pyrstösulat
heiluen. Pitkän ja käyrän nokan omaa-
va, samassa bird wavessa ruokaillut, Sri
Lanka Scimitar Babbler (*Pomatorhinus
melanurus*), on vasta äskettäin splitattu
omaksi lajikseen intiansirppitimalista
(*P. horsfieldii*).

Lähellä opastuskeskusta koimme
vielä upeita hetkiä, sillä samalta
alueelta löytyi kolme srilankan-
loistoharakkaa ja srilankantoko. Harakat
osoittautuivat hyvin sosiaalisiksi ja toivat
käyttäytymiseltään mieleen kuukkelin;
linnut ruokkivat toisiaan ja osoittivat sel-
västi hellyyttä. Nyt saimme katsella ja ku-
vata lintuja rauhassa. Myös srilankanto-
ko näkyi melko hyvin, vaikka liikkuikin
koko ajan korkealla latvustossa. Polulla
meitä vastaan tuli venäläismies teinipoi-
kansa kanssa...shortseissa! Saakohan isä
poikaansa enää toista kertaa sademet-
sään, sillä juotikkaita oli monsuunisatei-
den vielä jatkuessa todella paljon.

Maksoimme hyvän tipin oppaalle-
me ja palasimme majoituspaikkaamme,
jossa meitä odotti vielä yksi yllätys. Söim-
me lounasta kuistilla, kun kauempaa al-
koi kuulua tuttua loistoharakoiden räkä-
tystä. Viiden yksilön harakkaparvi lensi
pihan hedelmäpuihin aivan lähellemme.
Mikä upea maa ja mikä upea aamu! Sri
Lanka oli näyttänyt meille mitä on biodi-
versiteetti. Sinne tulisimme kaipaamaan
vielä monta kertaa Suomen loskassa tar-
poessamme.

Upea srilankanloistoharakka oli Sinharajan odotetuin lintulaji.

ARK- JA RK- HAVAINNOT KYLY:SSÄ 2018

ARK:N KOKOONPANO 1.1.2019 ALKAEN

Teo Ylätalo (puheenjohtaja),
Toukomiehentie 23, 45120 Kouvola,
teo.ylatalo@hotmail.com

Hannu Friman
Antti Vänskä

Vuonna 2018 KyLY:n ARK käsiteli 153 havaintoa, joista hyväksyttiin 102. Suurin syy hylätyihin havaintoihin viime vuonna oli lomakkeiden puuttuminen. Hyväksytyt RK-havainnot vuoden aikana tehtiin neljä. Nykyistä käytäntöä alueellisten harvinaisuushavaintojen dokumentoinnissa on muutettu 1.1.2019 alkaen. Uuden käytännön myötä Tiiran lisätietosarakeeseen kirjoitetut kuvaukset eivät riitä, vaan jokaisesta ARK-lajista tulee tehdä lomake. Poikkeuksena ovat kuitenkin hyvin valokuvatut yksilöt, jotka voidaan käsitellä ilman lomaketta. Lomakkeet lähetetään ARK:n puheenjohtajalle sähköpostitse tai paperilomakkeena.

KILJUHANHI (*Anser erythropus*)

11.5. Teutjärvi 1 ad p (Klaus Laine). Viime vuosina kiljuhanhia on havaittu myös Kaakkois-Suomessa Pohjanlahden perinteisten levähdyspaikkojen lisäksi. Kannattaa siis tarkastella huolellisesti Anserparvia keväisin ja syksyisin myös KyLY:n alueella.

PUNAKAULAHANHI (*Branta ruficollis*)

Yhteensä kuusi yksilöä. Syksyiset havainnot painottuivat Kouvolaan. Syksyiset linnut liikkuivat melko laajasti valkoposkianhiparvissa. Kouvolaan on tullut syksyisten punakaulahanhienvakituinen levähdyspaikka.

RUOSTESORSA (*Tadorna ferruginea*)

16.10. Teutjärvi 1 n-puk p valkkariparvessa (Jouni Repo). Kouvolaan kolmas havainto. Sama lintu nähtiin myös Lapinjärven puolella.

KYHMYHAAHKA (*Somateria spectabilis*)

19.5. Hamina Ulko-Tammio jp k p (Tuomas Kervinen). Sama lintu nähtiin myös viikkoa myöhemmin KyLY:n U-T:n arktikaretkellä. Kyhmyhaahkoja vaikuttaa olevan vuosittain myös itäisellä Suomenlahdella.

AMERIKANJÄÄKUIKKA (*Gavia immer*)

10.5. Virolahti Harvajanniemi 1 jp E (Jorma Kirjonen, Juha Hyvönen, Marko Ollila)

JÄÄKUIKKA (*Gavia adamsii*)

16 yksilöä, joista kaikki olivat keväisiä havaintoja (9.5.–31.5.)

RUSKOHAIKARA (*Ardea purpurea*)

10.11. Lappalanjärvi Särkkien uimaranta 1 lkv p (Antti Vänskä, Kari Sinkkonen, Teo Ylätalo ym.). Kouvolaan toinen havainto. Ensimmäinen 22.5.2012 Teutjärvellä. Pirstävä ja odottamaton havainto marraskuulle sekä hyvää jatkoa Lappalanjärven marraskuisille RK-havainnoille.

Noin 70 nopeinta bongaria kerkesi nähdä ruskohaikaran ennen sen katoamista.
Kuva: Jukka Kivilompolo

2018 Kyy:n ainoa käärmekotka havaittiin Virolahdella. Kuva: Kuutti Korhonen

Tyypillinen nuori arosuohaukka. Naaraaksi linnun voi tunnistaa tumman iiriksen perusteella. Tämä yksilö kuvattiin Junkkarin kylällä Kouvolassa. Kuva: Tuula Nironen

Pikkukotka viihtyi yön yli Virolahdella ja useat bongarit pääsivät ihailemaan lintua ennen sen poistumista itään. Kuva: Ari Seppä

KÄÄRMEKOTKA (*Circus gallicus*)

11.5. Virolahti Elokallio +2kv E (Kuutti Korhonen, Lassi Vänskä)

AROSUOHAUKKA

(*Circus macrourus*)

25 havaintoa ja 26 yksilöä. Havainnot jatkautuivat niin, että keväällä nähtiin 11 ja syksyllä 15 yksilöä. 2010-luvun toiseksi paras arosuohaukkavuosi Kymenlaaksossa. Arosuohaukasta on tullut Kymenlaaksossa varsinkin syksyisin suhteellisen yleinen peltojen kiertelijä.

NIITTYSUOHAUKKA

(*Circus pygargus*)

26.9. Hamina Kirkkojärvi 1 ad n W (Eero Hietanen). Niittysuohaukka on häviämässä Kymenlaakson vuosittaisesta lajistosta. Havaintojen trendi on täysin päinvastainen kuin arosuohaukalla.

KILJUKOTKA (*Aquila clanga*)

19.5. Virolahti Klamila 2kv ESE (Jörgen Palmgren). Sama yksilö nähtiin myös Harvajanniemestä sekä Vilkkilästä. 19.5. Virolahti Hellä 1 subad E *fulvescens* (Eino Hiekanen, Petri Salo, Teemu Sirkkala ym.). 16.9. Hamina Kirkkojärvi 1 subad E (Eero Parkko, Liisa Parkko). Lisäksi yksi määrittämättä jäänyt kiljukotka Kouvolasta. Kilju- / pikkukiljukotka 25.8. Kouvolasta Ratula 1p/kiert (Antti Vänskä, Teo Ylätalo). Havaintomäärä on hyvä ottaen huomioon vähentyneen havaintoaktiivisuuden 2000-luvun alun huippuvuosista.

PIKKUKILJUKOTKA

(*Aquila pomarina*)

16.5. Virolahti Elokallio subad E (Kari Haataja, Pasi Alanko, Esa Mäkelä, Matti Mäkelä, Arvo Ohtonen ym.). Pikkukiljukotkalla erittäin huono vuosi, vaikka havaintomäärään vaikuttaa osaltaan myös heikko havainnointiaktiivisuus.

PIKKUKOTKA (*Aquila pennata*)

18.5.–19.5. Virolahti Kurkela 2kv p/E (Totti Toiskallio ym.). Kymenlaakson viides pikkukotka. Tällä kertaa lintu pysyi paikallisena saderintaman pysäyttämänä ja useat kiinnostuneet pääsivät ihastelemaan sitä. Seuraavan aamun koittaessa lintu lähti itään.

PUNAJALKAHAUKKA

(*Falco vespertinus*)

11.5. Virolahti Elokallio 1 ad k E (Kuutti Korhonen, Lassi Vänskä), 18.–19.8. Hamina Lupinlahti ad k kiert (Ari Seppä), 19.8. Kotka Keskusta 1 juv nous (Jukka Rokkanen)

PIKKUHUITTI (*Porzana parva*)

22.5. Hamina Kirkkojärvi 1k Ä (Petri Parkko). Ei äännellyt kovin aktiivisesti.

LEVEÄPYRSTÖKIHU

(*Stercorarius pomarinus*)

8 yksilöä rannikolta toukokuussa 16.5.–23.5. välillä.

PIKKURUOKKI (*Alle alle*)

12.1. Kotka Haapasaari 1 tp p (Ari Vuorio, Jorma Rökköläinen, Helena Niemelä)

MUSTATIIRA (*Chlidonias niger*)

16.5. Virolahti Vilkkiläntura 2 p/E (Miska Loippo), 17.5. Virolahti Vilkkiläntura 1 jp p (Jussi Lahtinen, Auli Soukainen, Matti Soukainen), 29.5. Virolahti Harvajanniemi 1 jp E (Juha Hyvönen), 2.6.–11.6. Kouvolasta Pyhäjärvi 4 jp p (Lasse Artevo, Markku Piepponen ym.), Pyhäjärven linnut näkyivät vaihtelevasti, lähinnä järven S-päässä.

RIUTTATIIRA (*Sterna sandvicensis*)

25.5. Virolahti Siikasaari 1 ad E (Aki Aintila)

PIKKUKAJAVA (*Rissa tridactyla*)

8.10. Pyhtää Ristisaari 1kv m (Ari Vuorio), 5.11. Pyhtää Kaunissaari 1kv p (Ari Vuorio, Leo Hyvärinen, Lasse Kaartinen, Kristiina Rintamäki), 17.11. Kouvolasta Lappalanjärvi 1kv m (Antti Vänskä ym.)

GRÖNLANNINLOKKI

(*Larus glaucoideus*)

16.11. Kouvolasta Vuohijärvi 1 1-2kv SW (Teo Ylätalo, Antti Vänskä). Kouvolan ensimmäinen ja Kymenlaakson toinen havainto. Perinteisellä arktikareitillä, jopa hetken aikaa paikallisena.

Lappalanjärven ruokinnalla
havaittiin kaksi viitatieistä. Kuvassa
jälkimmäisenä löytynyt yksilö.
Kuva: Jukka Kivilompolo

SEPELTASKU (*Saxicola maurus*)

18.10. Kouvola Ahvio 1 n-puk p (Klaus Laine)

RUOKOSIRKKALINTU

(*Locustella luscinioides*)

25.4.–9.6. Hamina Kirkkojärvi 2Ä (Petri Parkko ym.)

KIRJOKERTTU (*Sylvia nisoria*)

30.5. Pyhtää Heinlahti 1k 2kv Än p (Ari Vuorio, Joni Räsänen, Jouko Hiltunen, Leo Hyvärinen), 6.10. Kotka Hovinsaari 1kv reng (Jari Venemies, Rauno Sandberg, Jorma Räkköläinen)

TAIGAUUNILINTU

(*Phylloscopus inornatus*)

Kymenlaaksossa nähtiin 6 yksilöä. Havainnot sijoittuivat välille 16.9.–29.9. (Kouvola 3, Kotka 2, Hamina 1)

VIITATIAINEN (*Poecile palustris*)

28.12.– Kouvola Lappalanjärven talviruokinta 2p (Juha Ojala, Antti Vänskä, Jukka Kivilompolo ym.)

LAPINTIAINEN (*Poecile cinctus*)

29.12.– Hamina Metsäkylä 1p ruokinnalla (Petteri Riivari ym.). Tarkemmin lapintiaisesta erillisessä jutussa sivulla 16.

PUSSITIAINEN (*Remiz pendulinus*)

19.4.–29.5. Kouvola Jaalanlahti 2p pariutuneet (Antti Vänskä ym.), 23.4.–29.4. Hamina Kirkkojärvi 1k p (Eero Hietanen). 2018 ei ollut varmistettua pesintää Kouvolaissa eikä Haminassa.

KELTAHEMPPO (*Serinus serinus*)

8.5. Kotka Hovinsaari 1N än (Ari Eerola), 12.10. Pyhtää Ristisaari 2p (Ari O. Laine ym.)

POHJANSIRKKU (*Emberiza rustica*)

4 yksilöä, jotka havaittiin välillä 31.8.–16.9. (Kouvola 2, Virolahti 1, Hamina 1)

Havainnot koonneet Teo Ylätaalo ja Antti Vänskä.

Idänturturikyhyky vietti talven haminalaisella ruokinnalla. Kuva: Ari Seppä

ISOLOKKI (*Larus hyperboreus*)

8.2.–10.2. Kotka Keisarinsatama (Esa Partanen ym.)

IDÄNTURTURIKYHYKY

(*Streptopelia orientalis meena*)

20.1.–28.3. Hamina Hevoshaka (Riitta Tohmo, Eero Hietanen ym.). Ensimmäinen havainto Kymenlaaksosta. Pitkään odotettu laji näkyi vihdoinkin ja havainto hyvin tyypillinen Suomi-havis, talvella ruokintapaikalla.

LYHYTVARVASKIURU

(*Calandrella brachydactyla*)

17.10.–18.10. Kotka Hovinsaari 1p (Klaus Laine). Yhdeksäs havainto perinteiseltä paikalta.

SITRUUNAVÄSTÄRÄKKI

(*Motacilla citreola*)

6.5. Kouvola Jaalanlahti 1k p (Antti Vänskä, Jari Piepponen), 9.–10.6. Kotka Hovinsaari 1n p (Rauno Sandberg, Joni Räsänen ym.)

KAIKKI PAINOTUOTTEET - JO VUODESTA 1982

Gutzeitintie 12, 48100 KOTKA | Puh. 05 212380
info@painotalowestman.fi
www.painotalowestman.fi

Liity Kyly-verkkoon!

Kyly-verkko on sähköpostilista, jossa tiedotetaan yhdistyksen tapahtumista ja käydään lintuharrastus- ja lintuaiheista keskustelua. Listalle kuuluminen ei edellytä yhdistyksen jäsenyyttä.

Voit liittyä listalle lähettämällä tyhjän sähköpostiviestin osoitteeseen

► kyly-subscribe@yahoogroups.com

Listalle tarkoitetut sähköpostit lähetetään osoitteeseen

► kyly@yahoogroups.com

Jos haluat erota listalta, lähetä tyhjä sähköpostiviesti osoitteeseen

► kyly-unsubscribe@yahoogroups.com

Huom! Kyly-verkkoon liittymisen kanssa on viime aikoina ilmennyt ongelmia, joiden selvittäminen on työn alla. Jotta yhdistyksen tiedotus ei menisi ohi, suosittelemme seuraamaan myös yhdistyksen kotitai facebook-sivuja. Tapahtumista saa tarvittaessa tietoa myös yhdistyksen hallituksen jäseniltä.

KyLY:n jäseneksi liittyminen

KyLY on yksi BirdLife Suomen jäsenyhdistyksistä, joten liittymällä KyLY:n jäseneksi liityt samalla BirdLife Suomen jäseneksi. Jäseneksi liitytään täyttämällä lomake osoitteessa:

► <https://www.birdlife.fi/liitytaitue/liity/>

Jäsenasioissa voit olla yhteydessä myös KyLY:n jäsensihteeriiin Paula Uotilaan, e-mail:

► uotilapaula@gmail.com

Takakannen kuva:
Arosuohaukka koiras,
kuvattu Pyhtään
Länsikylässä
syyskuussa 2018.
Kuva: Ari Seppä

